

Gyan Amrit शक्ति

Vol.8 - Issue 8
August 2015
Retail Price 10/-

राजयोगीनी दादी प्रकाशमणिज्

मुख्य प्रशासिका (१८५८-२००७)

सृष्टि दिवस

तारीख २५-८-२०१५

विशबंधुत्व दिवस

UNIVERSAL PEACE HALL

સુરત વરાણી રોડ ખાતે 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં ડેઝ્યુટી મેયર ભગિની રંજનબેન, આચાર્ય કેલાસબેન, આચાર્ય બ્રાતા મધુભાઈ, ખ્રુ. કાઉન્સિલર ભગિની મધુબેન તથા પ્ર.કુ. ટૃતિબેન.

વલસાડ ખાતે R.F.F.ના જવાનો માટે આયોજ્ઞુત 'વ્યાસન મુજિત' કાર્યક્રમમાં પ્ર.કુ. રામનાથભાઈ, ચીફ ઓર્ડીનેશર બ્રાતા કુલદિપસિંહજી, પ્ર.કુ. રંજનબેન, PI બ્રાતા વ્યાસભાઈ તથા પ્ર.કુ. શોહિતભાઈ.

અમદાવાદ સુખશાંતિ ભવનમાં 'મહિનગર મેડીકલ એસોસીએશન' દ્વારા આયોજ્ઞુત 'મેડીકો સ્વીરીચ્યુઆલ' સમ્રાં રાજ્યોગિની સરલાદીદી, કાર્ડિયોલોજીસ્ટ પ્ર.કુ. ડૉ. મોહિત ગુલા, મોનીકાંબેન, મેડીકલ વીંગના સેકેટરી ડૉ. બનારસીભાઈ, MMAનાં પ્રમુખ ડૉ. મનીભાઈ, AMAનાં પ્રમુખ ડૉ. છિજેનભાઈ, AMAનાં પૂર્વ પ્રમુખ ડૉ. મેહુલભાઈ તથા ડોક્ટર્સ ગ્રુપને સંદેશ આપતાં પ્ર.કુ. ડૉ. મોહિતભાઈ.

રાજકોટમાં 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં આયોજકો સાથે પ્ર.કુ.ભારતીબેન, સામુહિક યોગાસનો કરતાં પ્રભાકુમાર ભાઈ-બહેનો.

અમદાવાદ લોટસ હાઉસ ખાતે આયોજ્ઞુત 'સીનીયર સીટીઝન'ના કાર્યક્રમમાં આધિક્યાન આપતાં રાજ્યોગિની સરલાદીદી, પ્ર.કુ. શારદાબેન, પ્ર.કુ. ડૉ. મુકેશભાઈ પટેલ, પ્ર.કુ. ભારતીબેન તથા સભામાં ઉપસ્થિત સીનીયર સીટીઝન ગ્રુપ.

Gyan Amrit જ્ઞાનામૃત

વર્ષ ૮

ઓગસ્ટ-૨૦૧૫

અંક : ૮

પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલયનું મુખ્યપત્ર

લવાજમના નવા દર

ભારતમાં

વાર્ષિક લવાજમ	રૂ.	૧૦૦.૦૦
આજુવન સભ્ય	રૂ.	૨૦૦૦.૦૦
ઇંડિયન નકલ	રૂ.	૧૦.૦૦
વિદેશમાં		
એરમેઈલ વાર્ષિક	રૂ.	૧૦૦૦.૦૦
આજુવન સભ્ય	રૂ.	૧૦૦૦૦.૦૦

અગ્રણીય

● નિજાનંદની મર્ત્તી	તંત્રી સ્થાનેથી	05
● સેવાસાથીઓની નજરમાં દાઈજી		08
● પ્રસંગતાના પથ પર	બ્ર.કુ. શિવાનીબેન	11
● રક્ષાબંધન	બ્ર.કુ. ડૉ. નિર્મલાદીદી	14
● યુવા શોળ શિવ !	બ્ર.કુ.. વિવેકાનંદ	18
● કલ્યાણકારી સૂષ્ટિનાટક	બ્ર.કુ. રમાબેન	21
● સંતુષ્ટતા : ગુણ કે શક્તિ ?	બી.કે. અધિ	23
● રાજ્યોગ : જીવન જીવવાની કલા	બી.કે. ગાયત્રીબેન	24
● રાજ્યોગથી થતી પ્રાપ્તિઓ		28
● સ્વયંની આંતર ખોજ	બ્ર.કુ. અનિલ	31
● ફેફસામાં તેણે પાડ્યા છે કાણા	બ્ર. કુ. વિષુલભાઈ..	32

કૃતિઓ તથા સેવા સમાચાર

મોકલવાનું સરનામું
 બ્ર. કુ. ડૉ. કાલિદાસ પ્રજાપતિ
 તંત્રી : જ્ઞાનામૃત
 જી-૨, ૨૨, શિવમ એપાર્ટમેન્ટ,
 નવા વાડજ, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૧૩.
 Phone : 079 - 27621551

મુદ્રક : રાજ્યોગિની સરલાદીદી

પ્રકાશક : બ્રહ્માકુમારી ઉધાબેન

સ્થાનિક સેવાકેન્દ્ર

આવશ્યક નોંધ

લવાજમની રકમનો ડ્રાફ્ટ નીચેના નામે લખશો.

પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલય (ગુજરાતી જ્ઞાનામૃત)

લવાજમ મોકલવાનું, સરનામું બદલાયાની જાણ કરવાનું તથા પૂછપરદણનું સરનામું નીચે મુજબ છે.

ગુજરાત ઝોન મુખ્યાલય :

બ્રહ્માકુમારીઝ, સુખશાંતિ ભવન, ગામડીવાળા ડેરી સામે,
 ભુલાભાઈ પાર્ક રોડ, કાંકરિયા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૨૨.
 Phone : 079 - 25324160, 25324460, 25324660

પ્રકાશન સ્થળ :

રાજ્યોગ ભવન, ૧, ચતુર્ભુજ કોલોની,
 ગોરધનવાડીનો ટેકરો, કાંકરિયા, અમદાવાદ-૨૮.
 Phone : 079 - 25431676

बालागाममां 'विश्व योग दिवस'ना कार्यक्रममां आचार्य भरदासाहेब, धीरभाई, सरपंच भाता नटवरसिंहजु तथा थ्र.कु. तृप्तिबेन.

धोराजुमां 'सीटीजन पेन्शन स्कीम'नां प्रमुख भाता कानजुभाई मावाणीने ईश्वरीय सौगात आपतां थ्र.कु. विजयाबेन.

पाटडीमां 'विश्व योग दिवस' कार्यक्रमनुं उद्घाटन करतां थ्र.कु. प्रियाबेन, MLA भाता पुनमभाई, BJP प्रमुख भाता दिलीपभाई.

विजापुर लायन्स क्लबना रीजुनल चेरमेन लायन उद्घाटन लायन उद्घाटन उद्घाटन गवर्नर लायन राकेशभाई, पूर्व डिस्ट्रीक्ट गवर्नर लायन हेरेन्ड्रभाईने सौगात आपतां थ्र.कु. मनीषाबेन.

वडोदरा कारेलीबाग सेवाकेन्द्र द्वारा 'विश्व योग दिवस' VADAना ओफिसरोने राज्योगानो चान्दास करावतां थ्र.कु. डॉ. पौलोभीबेन.

अंकलेश्वर GIDC खाते आयोजित 'विश्व योग दिवस'ना कार्यक्रममां भाता नाथभाई दोरिकने ईश्वरीय सौगात आपतां थ्र.कु. प्रभाबेन.

अंकलेश्वर खाते मेळानुं उद्घाटन करतां डेझुटी कलेक्टर भाता डी.एम.शुक्ल, नगरपालिकाना प्रमुख पुष्पाबेन, थ्र.कु. निमाबेन.

मुंबई बोरीवलीमां 'गीफ्ट ऑफ इनरपीस' कार्यक्रममां सुधीम कोट्टना वकील अनिताबेन, थ्र.कु. दिव्यप्रभाबेन, मेट्रोपोलीटन कोट्टना जज भाता सी.एस.दतीर तथा थ्र.कु. संगीताबेन.

તંત્રી સ્થાનેથી

નિજાનંદની મર્સ્તી

અદ્યાત્મપથ પ્રવાસીઓમાં પ્રભાવશાળી સ્થિતિ છે નિજાનંદની મર્સ્તી. નિજ આનંદની અનુભૂતિમાં રમમાણ રહેવું. જ્યારે પ્રભાવશાળી આભિક સ્થિતિ અનુભવાય છે તેના ફલ સ્વરૂપે પરમાત્મા પિતાની ચાદ શક્તિશાળી બની જાય છે. યોગીને પરમાત્માની ચાદની એવી લગની લાગે છે કે બાકીની સર્વ બાબતો ગૌણ બની જાય છે. અતીન્દ્રિયસુખનો ઝરો મુખારવિંદને દિવ્યતા અને પ્રસંગતાથી સભાવી દે છે. નિરંતર વિદેહી સ્થિતિ આત્માના ઓજસને અવર્ણનીય આકાર આપે છે.

રાજ્યોગીઓમાં આવી સ્થિતિનો અનુભવ કરનાર યોગીઓની પ્રત્યક્ષતા સહજ બની જાય છે. તેમના દ્વારા ભિક્ષ ભિક્ષ સ્વરૂપે દિવ્યતાની સૌરભ પ્રસરે છે. મુખારવિંદની, સ્વની અવર્થા દ્વારા તેઓ પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતાના મશાલચી બને છે. અદ્યાત્મ પિપાસુ આત્માઓ એમના તરફ ખેંચાણ અનુભવે છે. એમનાં દિવ્યનયનો મુક્તિ, જીવન મુક્તિના પથને પ્રકાશિત કરે છે. વાણી વરદાની સ્વરૂપ બની સહજ પ્રાપ્તિની અનુભૂતિ કરાવે છે.

યોગપથ ઉપર પગરણ મૂકૃતાં જ સર્વ પ્રકારના સંપૂર્ણ નિશ્ચયથી જેનો પાચો શક્તિશાળી બન્યો છે. નિરંતર યોગાભિનથી વિકર્મો, વ્યર્थતાનાં આવરણો ભેદાઈ ગયાં છે. જવાલા સ્વરૂપના યોગથી આત્મા હળવાશની અનુભૂતિ કરી દિવ્ય ઉહુયનનો અનુભવ કરે છે. દેહ અભિમાનને દેશવટો આપી અદ્યાત્મની ઊંચાઈઓ તરફ આત્મા અગ્રેસર બને છે. સૂક્ષ્મ વતનની ચાગ્રા સહજ બની જાય છે. જેને નિજાનંદની આવી મર્સ્તી અનુભવાય છે તેનું જીવન ધન્ય ધન્ય બની જાય છે. જ્ઞાનમાર્ગમાં,

ભક્તિમાર્ગમાં પણ આવાં દિવ્ય દૃષ્ટાંતો મળે છે.

નિજાનંદની મર્સ્તી સંચિત દિવ્યકર્મોની ઓળખ આપે છે. સૌ માટે આ સ્થિતિ સહજ નથી. દિવ્ય સંસ્કારોનું ભાથું એની રૂચના માટે નિમિત્ત બને છે. વિદેહી સ્થિતિનો નિરંતર અનુભવ પ્રસંગતાના પરિમલને પ્રસરાવે છે. આ સ્થિતિ નૈસર્જિક, સ્વાભાવિક બને છે. વર્તમાન સમયે આપણાં વરિષ્ઠ દાદીઓ - દાદી જાનકીજી, દાદી હૃદયમોહિનીજી વગેરે આપણા માટે આદર્શ ઉદાહરણો છે.

નિજાનંદની મર્સ્તી માટે દિવ્ય, મહાન ધારણાઓ જીવનમાં શ્વાસની જેમ વણાઈ જાય છે. તેઓ માટે આ અનુભૂતિ સહજ, સ્વાભાવિક બની જાય છે. જેઓ આ પ્રકારની અનુભૂતિ કરવા ઈરછે છે તેવા યોગીઓ માટે પુરુષાર્થની આ કેડી છે.

તીવ્ર વૈરાગ્ય : યોગીજીવનના મૂળમાં વૈરાગ્યભાવ રહેલો હોય છે. જો તીવ્ર વૈરાગ્ય જન્મે તો પરમાત્મા પ્રતિ પગરણ મંડાય. દેહ અને દેહના સંબંધોમાંથી મોહ, આસક્તિ વિદાય લે અને શુદ્ધ આભિકભાવ અનુભવાય. ભૌતિક સાધનો, ભિક્ષ ભિક્ષ પ્રકારની સુવિદાઓ પ્રાપ્ય હોવા છતાં એનું આલંબન ના રહે. પ્રાપ્તિ અને અભાવમાં સમાન સ્થિતિ અનુભવાય. ખાનપાન, પહેરવેશ આદિ તરફ લગાવ ના રહે. ગમે તેટલાં ભવ્ય ભવનો, સર્વ સુવિદાઓ, માનશાન, સત્તા સંપત્તિ, પ્રસિદ્ધ પ્રાપ્ય હોવા છતાં તેના બંધનથી મુક્તિનો અનુભવ થાય. જનક વિદેહીની જેમ વિદેહી સ્થિતિ નિરંતર અનુભવાય. આપણી સંપદ સ્થિતિ દ્વારા અન્ય આત્માઓના કલ્યાણની ભાવનામાં વૃદ્ધિ થતી રહે. મનસા શક્તિ દ્વારા અનેક રૂહોને રાહિત આપવાનું કાર્ય સતત થતું રહે.

બાપ સમાન સ્થિતિ : આપણા માટે પુરુષાર્થની મહાન પ્રતિભા આપણા સૌના અતિપ્રિય અતોકિક પિતાશ્રી પ્રજાપિતા બ્રહ્મા છે. બાબા સંઈવ નિજાનંદની મસ્તીમાં જ જોવા મળતા હતા. તેઓએ જે ત્યાગ, તપસ્યા, સેવાની સર્વોર્ચ્ચ કેડી કંડારી છે તેવી ક્યાંચ જોવા મળતી નથી. જેઓ દિવ્ય મહાનકાર્યો દ્વારા અનેક આત્માઓના કલ્યાણ માટે નિમિત બન્યા. આ સર્વની દુઆઓ એમને શક્તિસંપદ્ધ બનાવતી હતી. પરોપકારની અનેક પ્રતિભાઓ સર્જવામાં તેઓ પ્રેરણારૂપ રહ્યા. ગમે તેવી વિકટ પરિસ્થિતિઓમાં પણ બાબા અચલ, અડોલ, એકરસ રહ્યા. પરિસ્થિતિઓએ એમની પ્રસંગતા પર પ્રભાવ પાડ્યો નથી. અંતિમપણો સુધી બાબા નિજાનંદની મસ્તીમાં જ રહ્યા.

નિષ્કામ ભાવ : જો પ્રસંગતાની અનુભૂતિ કરવી છે તો અપેક્ષા, કામનાઓથી દૂર રહો. આપણે કોઈના પ્રત્યે કોઈ અપેક્ષા ના રાખીએ. અપેક્ષાઓ સંતોષાચ નહીં ત્યારે ઉપેક્ષાભાવ અનુભવાય છે. તેથી પ્રસંગતામાં ઓટ આવે છે. સૃષ્ટિરૂપી નાટકમાં અનેક આત્માઓ પોતપોતાનું પાત્ર ભજવી રહ્યા છે. તે સૌ તેઓના કર્મોના ફળ સ્વરૂપે, તેઓની વિચારદ્યારા અને કર્મને આદીન છે. સૌ પ્રત્યે શુભભાવના, શુભ કામના, કલ્યાણની ભાવના રાખીએ. પણ કોઈને પોતાની કાર્બન કોપી બનાવવાનો આગ્રહ ના રાખીએ. આપણું કાર્ય સંસ્કાર ઘડતરનું, પ્રેરણા આપવાનું છે. આજ સુધી ચઙ્ગામાં અનેક આત્માઓ આવ્યા. પણ પન્નાપન્નભાગયશાળી આત્માઓ જ ચઙ્ગાના અંગરૂપ રહ્યા.

પ્રસંગતાનું બળ - પરોપકાર : આપણે કોઈને મદદરૂપ બનીએ. કોઈના આંસુ લૂછીએ. કોઈને પ્રેરણારૂપ બનીએ. કોઈના કલ્યાણ માટે, વિકાસ માટે નિમિત બનીએ, તો સ્વાભાવિક રીતે

પરોપકારના ફળ સ્વરૂપે પ્રસંગતા મળે છે. સેવાધારીઓ સેવાના પ્રારંભરૂપે પ્રસંગતાનો અનુભવ કરે છે. જીવન માત્ર સ્વાર્થી, સ્વ કેન્દ્રી કે સીમિત પરિવારના કલ્યાણ માટે નથી પણ વસુદૈવ કુટુંબકમ્ભની ભાવનાના વિકાસ માટે, જ્ઞાતિ જતિ સગાસંબંધીના બેદ સિવાય સૌના ભલા માટે છે. જ્યાં છંદની દીવાલો ના હોય. અધ્યાત્મ પથ પ્રવાસી તો બેછદ દસ્તિકોણ ધરાવે છે. સેવાનાં અનેક ક્ષેત્રો છે. જેને જેમાં રસ હોય છે તેના માધ્યમથી તેઓ સેવા કરીને પ્રસંગતાનો, ધન્યતાનો અનુભવ કરે છે.

જીતેન્દ્રિય : જે યોગીએ લંબાગાળાના યોગાભ્યાસથી પોતાની કર્મન્દ્રિયો જુતી લીધી છે તેથી શીતળ કર્મન્દ્રિયો દ્વારા દિવ્યતાની સૌરભ પ્રસરે છે. આવા યોગીએ સ્થાયી રૂપથી નિજાનંદની મસ્તીમાં રહી શકે છે. જેઓના સર્ચાઈ, સફાઈવાળા, એકરસ, પારદર્શી વ્યક્તિત્વનો પ્રભાવ અનેક આત્માઓ ઉપર પડે છે. જેમના જીવનમાંથી વ્યર્थતાની બાદબાકી થયેલી હોય છે અને સમર્થતાનો સરવાળો ગુણાકારની જેમ વધતો જ રહે છે. આવા યોગીએ દ્વારા સેવાનાં અદ્ભુત પરિણામો આવે છે. તેઓ સૌના માટે આદર, સંભાળ, પ્રેરણાપાત્ર બની રહે છે. દાઢી પ્રકાશમણિજીનું પ્રસંગ વ્યક્તિત્વ વાતાવરણને પ્રભાવિત કરતું હતું.

ઈરછા માત્રમાં અવિદ્યા : જે યોગીએના જીવનમાં એક માત્ર બાબા, યદ્દું અને સેવા સિવાય કંઈ નથી. બાબાએ કંડારેલા નિયમો અને મર્યાદાએ જેમના જીવનનાં આભૂષણો છે તેવા યોગીએ સર્વ પ્રકારની ઈરછાએ, કામનાઓથી મુક્ત હોય છે. સર્વ કાર્યો નિરાસકત, નિષ્કામભાવે, દિવ્ય પવિત્ર પ્રેમથી કરે છે. અનેક વિશેષતાઓ, યોગ્યતાઓ, ભૌતિક સાધનો, સમૃદ્ધિ, માનશાનના પ્રસંગોમાં પણ અહુંભાવથી

મુક્ત નિજાનંદની મર્સ્તીમાં રહે છે. આવા યોગીઓનું ગાયન પિતા પરમાત્મા કરે છે. પરમાત્માની નિર્ચંતર છથણાયાનો તેઓ અનુભવ કરે છે.

સમયની સફળતા : નિજાનંદની મર્સ્તીમાં રહેનાર યોગીઓ સમયનું, શ્વાસનું મૂલ્ય સમજે છે. તેઓ પોતાની પ્રત્યેક પળ ઈશ્વરીય યાદ, સેવા, સકાશ આપવામાં સફળ કરે છે. જેઓ આજે કરવાના કાર્યને કાલ ઉપર રાખતા નથી. દરેક દિવસને અંતિમ દિવસ સમજુ સતત જગૃત રહી પુરુષાર્થમાં મર્ગન રહે છે. વચ્ચે વૃદ્ધ આવા

યોગીઓની હાજરી માત્ર વાયુમંડળને શક્તિશાળી બનાવે છે. તેઓનો એક એક બોલ વરદાનની વર્ષા કરે છે. સંગમની આ સોનેરી પળો અતિ મૂલ્યવાન છે. સમગ્ર કલ્પનું ભાગ્ય સંગમચુગમાં ઘડાય છે. પદ અને પ્રાપ્તિનો આદાર આ મહામૂલો સમય છે.

તો ચાલો, આપણે સૌ નિર્ચંતર નિજાનંદની મર્સ્તીમાં રહીને અન્યને પણ પ્રેરિત કરીએ.

॥ ઊં શાંતિ॥

- બ્ર. કુ. કાલિદાસ

(પેજ નં. ૨૩નું અનુસંધાન)

આપણે સંતુષ્ટ રહી અન્ય આત્માઓને સંતુષ્ટ કરીએ. ઘણા આત્માઓનું માનવું છે કે સંતુષ્ટ રહેવું તો સહજ છે કારણ કે એટેન્ઝન દ્વારા સ્વયંના મનને વાળી શકાય છે પરંતુ સંતુષ્ટ કરવું અધિક છે. જ્યારે આપણે કોઈને સંતુષ્ટ કરવામાં અસફળ રહીએ છીએ અથર્ત જ્યારે આપણાથી કોઈ અસંતુષ્ટ રહે છે તો એની અસંતુષ્ટતાનો પ્રભાવ આપણી ઉપર વ્યર્થ સંકલ્પોના રૂપમાં જરૂર પડે છે.

બાપદાદાએ આપણાને બંને સ્થિતિ માટે સહજ વિધિ બતાવેલ છે સંતુષ્ટ રહેવા માટેની વિધિ છે – ઈરદ્ધા માત્રમ् અવિદ્યા થઈ પરમાત્મ પ્રેમમાં સર્વપ્રાપ્તિઓનો અનુભવ કરવો અને સંતુષ્ટ રહેવા માટેનો મંત્ર છે – શુભભાવના, શુભકામના.

પોતાને શુભભાવના શુભકામનાના મંત્રમાં

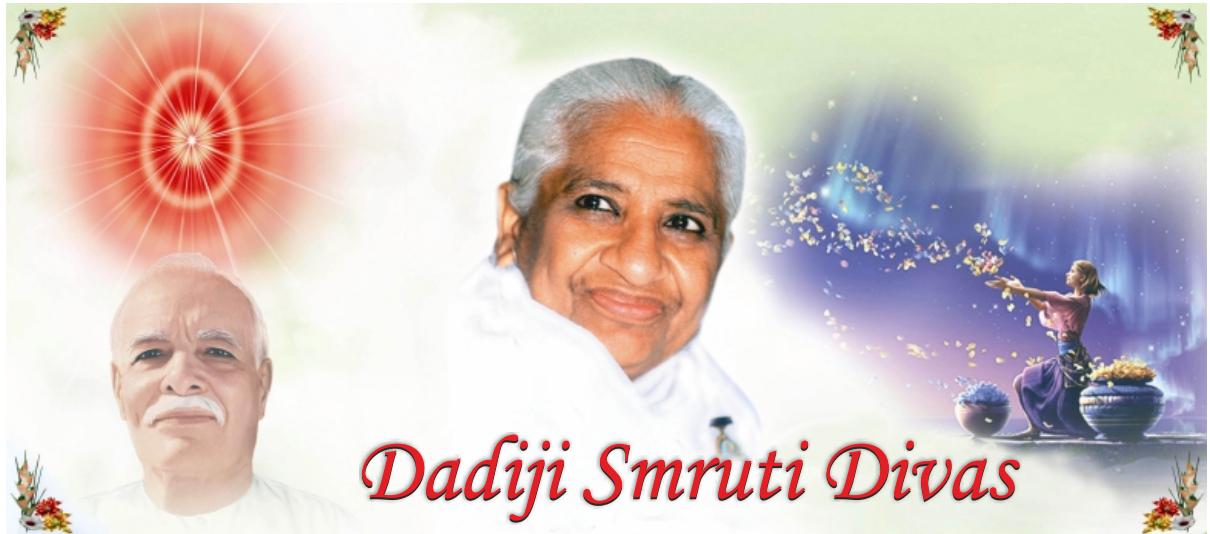
સ્મૃતિ સ્વરૂપ રાખવાથી વ્યર્થ સંકલ્પો પર કુલસ્ટોપ લાગી જશે. અને સર્વથી ન્યારા અને બાપના પ્રારા અનુભવ કરીશું અને આ સ્થિતિમાં સ્થિત થઈને જયારે જે તે આત્મા પ્રતિ શુભભાવના શુભકામનાના નિર્ચંતર વાઈબ્રેશન ફેલાશે તો એ આત્માને આ વાઈબ્રેશન્સ જરૂર ટચ થશે. ધીરે ધીરે એ આત્મા જો સહયોગી ના પણ બને તો શાંત જરૂર થઈ જશે અને આપણા પ્રતિનો અસંતુષ્ટતાનો ભાવ પણ ખતમ થઈ જશે.

આપણે સર્વથી ન્યારા, બાપના પ્રારા, સદા સર્વ પ્રતિ શુભભાવના શુભકામના રાખવાવાળા સંતુષ્ટમણિઓ દ્વારા વિશ્વ પરિવર્તનથી સ્વર્ગ આવ્યું કે આવ્યું.

॥ ઓમશાંતિ॥

સેવાસાથીઓની નજરમાં દાઈજુ

રાજ્યોગિની દાઈ પ્રકાશમણિજુ, મુખ્ય પ્રશાસિકા (૧૯૬૬ - ૨૦૦૭)

Dadiji Smruti Divas

દાઈજુમાં ગાહન પવિત્રતાની ધારણા હતી. તેઓ કોઈ પણ વ્યક્તિના લગાવ, પ્રભાવ ચા આધીનતાથી મુક્ત હતાં. અંદર બહાર છુદયની સ્વરચ્છતા હતી. તેઓ નાનાં, મોટાં, સૌની સાથે સમાન રીતે મિલનસાર હતાં. તેઓ બીજાઓમાં એટલો ઉંમગ ઉત્સાહ ભરી દેતાં હતાં કે જે તે વ્યક્તિ સ્વયં પોતાની ભાગ્ય નિર્માતા બની જતી હતી. દાઈજુ સદા હદની ભાવનાઓથી મુક્ત રહ્યાં. માત્ર ઈશ્વરીય સેવા પ્રત્યે જ વિચાર કરનાર અવર્ણનીય વિશ્વસેવાધારી હતાં.

રાજ્યોગિની દાઈ જાનકીજુ
મુખ્ય પ્રશાસિકા

સર્વ ગુણ મૂર્ત દાઈજુની એ કમાલ હતી કે જેટલી મોટી બેછદની સેવાઓની જવાબદારીઓ કુશળતા પૂર્વક નિભાવતા હતાં. સાથે સાથે ડબલ લાઈટ પણ રહેતા હતા. સદા મુખ પર હળવાશની અને પ્રસંજીતાની ઝલક જોવા મળતી હતી. હળવા પણું અને જવાબદારીઓની સમતુલાના, આશીર્વદ સદા જ એમને પ્રાપ્ત હતાં. બીજુ વિશેષતા એ જોવા મળતી કે સદા સ્થૂળ કર્મણાનું કાર્ય ચા અંતરિક બેછદ સેવાનું કાર્ય હોય, સર્વ કાર્યમાં દાઈજુ સ્વયં ઉંમગ ઉત્સાહમાં રહીને બીજાઓમાં ઉંમગ ઉત્સાહ ભરતાં હતાં. ગમે તેટલું મોટું કાર્ય કેમ ના હોય, તેઓ કદી હિંમત હારતાં નહીં. સદા હિંમતમાં રહેતાં અને સંગઠનમાં પણ હિંમત ભરતાં હતાં. એટલે હિંમતવાન દાઈને બાપદાદાની મદદનું વિશેષ વરદાન મળેલું હતું. આવાં રહેમદિલ સર્વનાં સનેહી સહયોગી હતાં આપણાં દાઈજુ.

રાજ્યોગિની દાઈ હૃદયમોહિનીજુ
અધિક મુખ્ય પ્રશાસિકા

રાજ્યોગિની દાઈમા એક કુશળ પ્રશાસિકા હતાં. એમની સર્વશક્તિઓ કેન્દ્રીકરણ પામી એમના

સ્વરૂપને તેજસ્વી બનાવતી હતી. દિવ્ય સ્નેહની વર્ષા કરીને સર્વ સંગઠનને એકતાના સૂત્રમાં બાંધતા હતાં. સર્વને ચર્ચાચિત સન્માન આપીને એમના સૂચનોને મહિંટ્ય આપીને એમને મહિંટ્ય આપતાં હતાં. જેથી એ કાર્યોમાં સૂચન કરનારનો પણ મહિંટ્યપૂર્ણ સહયોગ મળતો.

રાજ્યોગિની દાઈ રતનમોહિનીજી સંયુક્ત મુખ્ય પ્રશાસિકા

ઇ.સ. ૧૯૭૩માં દિલ્હીમાં રામલીલા મેદાનમાં બે સપ્તાહ ચાલનારા આધ્યાત્મિક મેળાના આયોજન માટે સરકારની મંજૂરી માંગવામાં આવી હતી. ૧૪ નવેમ્બરે ઉદ્ઘાટન કરવાનું હતું. તેથી તેની સર્વ તૈયારીઓ થઈ ગઈ હતી. ૧૨ નવેમ્બરે અખબારોમાં સમાચાર આવ્યા કે આ સ્થળે જ રણિયાના પ્રમુખ બેઝનેવનો સન્માન સમારંભ તા. ૧૮ નવેમ્બરે રાખવામાં આવશે. (મને ચાદ છે કે ૧૯૪૮માં હિંદુ સંસ્થા દ્વારા જ્યારે આવા જ એક કાર્યક્રમનું આયોજન થયું હતું તો કોઈ સરકારી કાર્યક્રમને કારણે તેઓને પોતાનો કાર્યક્રમ મોકૂફ રાખવાની ફરજ પડી હતી.) દાઈજીએ તરત જ ૨૪ કલાકનો યોગ તપસ્યાનો કાર્યક્રમ રાખ્યો અને એમણે કેટલાક વરિષ્ઠ ભાઈ બહેનોને ડૉ. શંકરદયાળ શર્મા પાસે બેઝનેવનો કાર્યક્રમ અન્ય સ્થાને બદલવાનો આગ્રહ કરવા મોકલ્યા. ડૉ. શર્માએ સ્વાગત સમિતિ બોલાવી. આ ઘણી જ આશ્રમાજનક બાબત છે કે એમણે તરત જ બેઝનેવનો જાહેર સન્માન સમારંભ લાલકિલા મેદાનમાં રાખ્યો અને આપણા આધ્યાત્મિક મેળાના કાર્યક્રમનું પૂર્વ નિર્ધારિત સમયે જ આયોજન થયું. ત્યારે દિલ્હી હાઈકોર્ટના એક વરિષ્ઠ વકીલે કહ્યું કે અવશ્ય જ આની પાછળ કોઈ એવી આધ્યાત્મિક શક્તિ કાર્ય કરી રહી છે જેને કારણ ભારત સરકારને પણ આપની વાત માનવી પડી.

બ્ર.કુ. નિર્વેરભાઈ

મહામંત્રી : બ્રહ્માકુમારીજ, માઉન્ટ આયુ

દાઈજીમાં અસીમ પ્રેમની શક્તિ હતી અને એમને પોતાની પ્રેમની શક્તિ પર અટલ વિશ્વાસ પણ હતો. જ્યારે બ્રહ્માબાબા અવ્યક્ત થયા અને દાઈજીને મુખ્ય સંચાલિકા તરીકે કાર્યભાર સંભાળવો પડ્યો તો એમની પહેલી પરીક્ષા એક ફોટોગ્રાફર ભાઈએ લીધી. એ ભાઈએ બ્રહ્માબાબાના પાર્થિવ શરીરની સાથે સર્વ બહેનો-ભાઈઓના અલગ અલગ ફોટાઓ લીધા. પહેલાં તો એણે સેવાભાવથી કાર્યનો આરંભ કર્યો. પરંતુ પાછળથી માયાને વશીભૂત થઈને પેસા માટે મોટી વાત વિચારી લીધી. દાઈજીએ મને પૂછ્યું કે રમેશજી, આ બાબત શું કરી શકીએ ? તો મેં કહ્યું કે કાનૂનની શક્તિ તો એમાં નિષ્ફળ જશે. કારણ કે તેમાં ઘણો સમય લાગે અને એણે પોતાના પેસાથી જ સર્વ ફોટાઓ લીધા છે એટલે કાયદો એને કંઈ કરી શકે નહીં. પછી દાઈજીએ એના ઉપર ઈશ્વરીય સ્નેહની શક્તિનો પ્રયોગ કર્યો. ભાઈભાઈ કહીને એના દિલમાં બ્રહ્માબાબા પ્રત્યે અગાધ સ્નેહ હતો તેને ભરી જાગૃત કર્યો. અડધા પોણા કલાકના વાર્તાલાપથી, ઈશ્વરીય સ્નેહના રંગો રંગાયેલા એ ફોટોગ્રાફરે દાઈજી સમક્ષ સર્વ ફોટોગ્રાફસ નેગેટીવ સાથે મૂકી દીધા. આ રીતે જ્યાં કોઈ ઉપાય નહોતો ત્યાં દાઈજીની સ્નેહની શક્તિ વિજયી થઈ હતી. તો આપણે સૌ પણ આ શક્તિનો પોતાના જીવનમાં ઉપયોગ કરતાં શીખીએ.

બ્ર.કુ. રમેશભાઈ શાહ

મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી : વર્લ્ડ રીન્યુઅલ સ્પિટિચ્યુઅલ ટ્રસ્ટ, મુંબઈ.
ગોડલી વુડ સ્ટુડિયો, શાંતિવન

શ્રદ્ધેય દાઈજીને શર્ષોમાં વર્ણવવાં તો મુશ્કેલ છે. પરંતુ એટલું જરૂર કહીશ કે દાઈમાના વ્યક્તિત્વમાં ભારતીય નારીની સંપદીતાનાં દર્શન થતાં હતાં. એમની દૈર્યતા એમના વ્યક્તિત્વને ગર્ચિમા પ્રદાન કરતી હતી. તેઓ સમયની ઉપયોગિતા તથા મહિનાને દૃષ્ટિમાં રાખીને પોતાની નમ્રતાથી દરેકને સંતુષ્ટ કરતાં. થોડી પળો માટે મળેલ માનવ પણ સંપદીતાનો અનુભવ કરતો હતો.

બ્ર.કુ. વૃજમોહનભાઈ
સંપાદક : ઘોરિટી, દિલ્હી

દાઈજીની સરળતા અને સહજતાનું જેટલું પણ વર્ણન કરો એટલું ઓછું છે. એક વાર દાઈજી એક મહિન્દ્રપૂર્ણ પત્ર લખી રહ્યાં હતાં. ત્યારે એક ભાઈ રસોઈ ધરમાંથી ટોલી (પ્રસાદ) ચખાડવા માટે આવ્યો. કોઈ બીજી સંસ્થાના પ્રશાસક હોત તો એને આ વાત ગમી ના હોત અને એને પાછે મોકલી દીધો હોત. પરંતુ દાઈજી સૌને એક જ પરિવારનાં સભ્યો માનતાં હતાં. તેઓ સર્વમાં રસ લેતાં હતાં. તેઓ માત્ર એક પ્રશાસિકા જ નહીં વાત્સલ્યભર્યા અલોકિક મા પણ હતાં.

બ્રહ્માકુમારી મોહિનીબેન
અધ્યક્ષા : ગ્રામવિકાસ પ્રભાગ, માઉન્ટ આબુ

જ્યારે મેં આ વરદાનભૂમિમાં પ્રવેશ કર્યો ત્યારે હું માત્ર સોળ વર્ષની હતી. પણ દાઈજીએ મને ભવિષ્ય દૃષ્ટાની જેમ જવાબદારી ભર્યા કાર્યમાં ગોઠવી દીધી. આજે આ જવાબદારી વહન કરતાં ઝપ વર્ષ થયાં. આ જવાબદારી વહન કરતાં કેટલો બદ્ધો સમય વહી ગયો. હવે હું એવો અનુભવ કર્યું છું કે વરદાની દાઈજી માત્ર કાર્ય જ સોંપતાં નહોતાં પણ સાથે સાથે કાર્યક્ષમતા અને કાર્ય કરવાની કળા પણ પોતાની ઓજસ્વી વાણીના માધ્યમથી સોંપી દેતાં હતાં.

એટલું જ નહીં સવારથી સાંજ સુધીની દાઈજીની નિરંતર વ્યક્ત દિનચર્યામાં દિવસમાં અનેકવાર એમની સમક્ષ મારે જવું પડતું હતું. એ મારું સૌભાગ્ય હતું. એમની પ્રેમભરી દૃષ્ટિ મારા ઉપર પડતી તો મારી અંદર ઉમંગ ઉત્સાહ હિલોળા લેતો. આજ સુધી થાક કોને કહેવાય છે તે મેં જાણ્યું નહોતું. કારણ કે એવું લાગતું હતું કે આ નજરો દાઈની નહીં પણ ભગવાનની છે. તેજ મને નજરથી ધન્ય કરી રહી હતી.

આવાં દાઈમાની વ્યક્તિગત સેવાનું મને સૌભાગ્ય મળ્યું હતું અને એમ લાગતું હતું કે એમની દિવ્યશક્તિ સ્પર્શમાત્રથી મારામાં પ્રવેશી રહી છે. સમગ્ર યજ્ઞમાં હું મારી જાતને ખુશનસીબ સમજું છું. મારું દિલ સર્વદા સ્વતઃજ કવિતાની આ બે પંક્તિઓ ગણગણે છે.

તુમકો અપના નસીબ સમજા હૈ, સબ સે જ્યાદા કરીબ સમજા હૈ,
તુમકો પાકર સ્વચંસે દાઈજી, સારે જગકો ગરીબ સમજા હૈ.

બ્ર.કુ. મુજ્જીબેન, માઉન્ટ આબુ

॥ ઓમશાંતિ॥

પ્રસંગિતાના પથ પર

બ્ર. કુ. શિવાનીબેન

બ્રહ્માકુમારીઝમાં અમને એ શીખવાડવામાં આવે છે કે 'જ્યારે આપણે બદલાયશું ત્યારે જગત બદલાશે.' 'અમારું સૂત્ર છે 'આત્મ પરિવર્તનથી વિશ્વ પરિવર્તન' એનાથી એક તો આપણે બદલાયશું તો આપણો અન્યને જોવાનો ટણ્ણોળા બદલાઈ જશે. એનાથી આપણા માટે સંસાર જ બદલાઈ જશે. એનાથી એક ફાયદો એ છે કે તો આપણે એક એક બદલાયશું તો વિશ્વ પરિવર્તન તો એની મેળે થઈ જશે. સ્વયંને બદલવાની આ સૌથી સરળ વિધિ છે. પણ આપણે એને એમ કહીને અધરી બનાવીએ છીએ કે પહેલાં આપ બદલાઓ પછી હું બદલાયીશ.

પ્રશ્ન : મારી નિર્ભરતા આપના ઉપર હતી મતલબ કે હું દરેક ચીજ માટે આપના ઉપર નિર્ભર હતો ?

ઉત્તાર : કારણકે અમારી જગ્યાતિ બણાર હતી. બીજું આપણી ખુશી માટે જે મોટો પ્રવાહ બને છે તે આપણી બીજાઓની પાસે અપેક્ષા છે. કારણ કે આપણે લોકોમાં ઘણી બધી અપેક્ષાઓ રાખી છે. જ્યારે લોકો આપણી અપેક્ષાઓને સંતુષ્ટ કરતા નથી તો આપણી ખુશીનું લેવલ નીચે આવી જાય છે.

દા.ત. આજે બસ સમયસર આવી નહીં. મારી અપેક્ષા હતી કે બસ રોજ સવારે આઠ વાગે આવે છે, તે આવવી જોઈએ. જે બસ સમયસર આવી નહીં તો મારી ખુશીનું લેવલ એકદમ નીચે આવી જાય છે. એ રીતે આપણે ચેક કરીએ કે આપણે કચા કચા લોકો પાસે અપેક્ષાઓ રાખી છે. આપણે દરેક પાસે અને આપણા સંબંધોમાં પણ અપેક્ષાઓ રાખી છે.

પ્રશ્ન : અપેક્ષાનો હેતુ શું હોય છે ?

ઉત્તાર : અપેક્ષાનો મતલબ બીજાઓ દ્વારા ભવિષ્યમાં કરવામાં આવનાર વ્યવહાર પહેલાં જણાવી દેવું કે હું વિશ્વાસ રાખું છું કે આપ આમ કરશો. આપ શું કરવાના છો એનું હું પહેલાંથી અનુમાન લગાવી દઉં છું.

પ્રશ્ન : જ્યારે કંઈક ખોટું થાય છે તો આપણે એમ કહીએ છીએ કે અમને તમારા તરફથી આ આશા નહોતી ?

ઉત્તાર : સાચું છે. આ ઉલ્લેખ કરવા જેવી વાત છે. આપને સ્વયંને પણ ખબર નહોતી.

પ્રશ્ન : મેં તો આપના વ્યવહારનું અનુમાન પહેલાંથી જ લગાવી દીદું હતું અને જ્યારે આપનો વ્યવહાર તેવો થયો નહીં. મેં જે આપની પાસેથી અપેક્ષા રાખી હતી તો હું કહું છું કે આપ મારી અપેક્ષાઓ. મુજબ વત્યા નહીં. આપણે સ્વયંને તાર્કિક રીતે એ પૂછ્યું પડશે કે આ ઉપાય કેટલો સારો છે. હવે પ્રશ્ન ઉઠે છે કે હું કોણ છું ?

ઉત્તાર : 'હું કોણ છું ?' આ તો સ્વયં એક પ્રશ્ન છે. છતાં પણ લોકો કહે છે કે પાલક બનીને બાળક પાસેથી અપેક્ષા કેમ ના રાખીએ. પતિ-પત્ની એક બીજાની પાસે અપેક્ષા ના રાખે. આ એક એવી ચીજ છે જે છોડવી ઘણી અધરી છે.

પ્રશ્ન : આપણે કોઈની પાસે અપેક્ષા રાખી હોય તે સંતુષ્ટ થઈ ના હોય ત્યાં સુધી તો વાસ્તવમાં આપણાને ખબર જ પડશે નહીં ?

ઉત્તાર : હવે આખો દિવસ આપણે એ જોવાનું છે કે આપણી અપેક્ષાનો આધાર કચો છે. આપ જે રીતે

બોલતાં રહ્યાં છો કે કાદે આપે એક અલગ રીતે વાત કરી જે મારી આશાથી એકદમ વિપરીત હતી. કોઈના અતીત સાથે એની તુલના કરવી કે પહેલાં જે રીતે વાત કરતા હતા અત્યારે પણ એમજ કરશે. આ હું પહેલાંથી જ બીજાઓ વિશે નિર્ણય લઈ લઈ છું અને પછી તે મુજબ તેઓ કરતાં નથી તો હું હીનભાવનાથી પીડાઉં છું. આપણે બે વાતોમાં ફસાઈએ છીએ. એક તો બીજાઓ પાસે અપેક્ષા રાખવી અને બીજું બીજાઓની અપેક્ષાઓ પૂરી કરવી. આ બંને ચીજો આપણે ખુશીને ધણી બધી પ્રભાવિત કરે છે.

પ્રશ્ન : બાળકો કેટલી વાર કહે છે. પાલક કેટલીયે વાર બોલતા હોય છે કે અમારી પાસેથી શી અપેક્ષા છે. યા આપ મારી પાસે શી અપેક્ષા રાખો છો ?

ઉત્તર : આ બંને ઉદાહરણોમાં શું છે ? જો આપ મારી અપેક્ષાને પૂર્ણ કરો છો તો હું ખુશ છું. જો હું આપની આશાઓને પૂરી કરું છું તો શું આપ ખુશ રહેશો ? આ બંને ચીજોમાં અપેક્ષાનો ખુશી સાથે સીધો સંબંધ છે. આપણે એ જોવું પડશે કે આપણે આપણી ખુશીને કદ્ય ચીજો પર નિર્ભર બનાવી છે કે ભવિષ્યમાં તેઓ શું કરશે. કદ્ય રીતે વાત કરશે. કેવો વ્યવહાર કરશે પહેલાં હું આ પ્રકારની અપેક્ષા રાખું છું અને એની ઉપર પોતાની ખુશીને નિર્ભર કરું છું. તેઓ મારી અપેક્ષા મુજબ કરતા નથી તો હું દુઃખી થઈ જાઉં છું.

પ્રશ્ન : જેના ઉપર આપણું માળખું ગોઠવાયેલું છે આપણે બિલકુલ તેની ધારણા ઉપર આવી ગયા છીએ. અત્યાર સુધી આપ મારી સાથે એક પ્રકારનો વ્યવહાર કરતા આવ્યા, એક પ્રકારની વાત કરતા રહ્યા. જો આપ મારાથી અલગ રીતે વાત કરશો તો એ સ્વાભાવિક છે કે મને એનાથી દુઃખ પહોંચશે ?

ઉત્તર : સ્વાભાવિક છે કે દુઃખ પહોંચશે કારણ કે

આપે મારી બિલીફ સીસ્ટમ (ભરોસો) બદલી દીધી. જ્યારે આપણે ભવિષ્યના વ્યવહાર ઉપર આપણી ખુશીને નિર્ભર કરી દઈએ છીએ તો તે ઘણું મુશ્કેલ બની જાય છે. તો તે ખુશી સ્થાયી કઈ રીતે રહેશે ? તે તો એક ભવિષ્યની કલ્યાણ છે. જેને આપણે ભવિષ્ય સંબંધિત કહી શકીએ છીએ. જો મારી એ કલ્યાણ સારી ના પડી તો આપણી ખુશી ચાલી ગઈ. અને હું તેનો દોષ કોના ઉપર રાખું છું. આપના પર કારણ કે આપે મારી અપેક્ષાઓને પૂરી કરી નહીં. મેં અપેક્ષા પહેલાં નિર્ભિત શા માટે કરી ?

પ્રશ્ન : મને એની ખબર જ ના પડી કે મેં આ અપેક્ષા રાખી હતી ?

ઉત્તર : હવે આપણે એ બાબતની જગૃતિ રાખવાની છે કે આપણે કચા કચા લોકો પાસે શી શી અપેક્ષાઓ રાખીએ છીએ.

પ્રશ્ન : આ રીતે તો આપણે સૌથી દૂર થઈ જઈશું ?

ઉત્તર : સૌથી દૂર થઈ જઈશું ? આપને એ ખબર છે કે જો આપણે અપેક્ષા નહીં રાખીએ તો આપણા એમના સાથેના સંબંધો મીઠા થઈ જશે.

પ્રશ્ન : અપેક્ષા જ ના રાખીએ ? જો આપણે બાળકો પાસે આશા નહીં રાખીએ તો આપમાંથી કોઈ મને સંભાન આપશે. આ પણ એક પ્રકારે અપેક્ષા જ છે ?

ઉત્તર : સારું એને થોડું બદલી દઈએ છીએ. કારણ કે આપે કહું કે અપેક્ષા રાખવી સ્વાભાવિક છે. તો શું આપણે અલગ અપેક્ષા રાખી શકીએ છીએ. જો આપણી અપેક્ષા પૂરી નહીં થાય તો આપણે દુઃખી થઈશું નહીં. આખો દિવસ આ તો કરી શકીએ છીએ. યા નહીં કરી શકીએ ? નહીં તો આપણે એમને એમ રહીશું. જો આપણે આપણા જીવનને સારું બનાવવું છે તો આપણે મુક્તિની માન્યતા રાખવી જ પડશે.

પ્રશ્ન : મારા પતિ આટલા દિવસ મારી સાથે પ્રેમથી વાતો કરતા રહ્યા અને અચાનક તેઓ મને લડયા તો શું એનાથી આપણે પરેશાન થઈશું નહીં ?

ઉત્તાર : હા, તે તો બની શકે. કારણ કે આપ તે કરશો તો એવું બની શકે કે આપની અપેક્ષા ફરીથી પૂરી પણ થઈ જાય. આપની સ્થિરતાથી તો તે પણ જલદીથી સ્વર્ણ બનીને આપની પાસે પરત આવી જશે ? હું જે ઈરછું છું તે મુજબ આપ આપનું જીવન બનાવો તેવી મારી અપેક્ષા છે. આમાં શું થાચ છે કે આપણે લોકોની અપેક્ષાઓ પૂરી કરતાં કરતાં અંદરથી ઘણા પરેશાન થઈએ છીએ અને પછી આપણે એ બોલવા પણ લાગીએ છીએ કે એમના માટે આ કરી રહ્યો છું. આપ કટ્યાના કરો કે શું આપણું જીવન તેવું છે ? હું એમના માટે આ કરી રહ્યો છું, ના. જો કોઈના કહેવાથી આપ કંઈ પણ કરી રહ્યા છો તો તે બોલવામાં તો સારું લાગે છે કારણ કે હું એ કરી રહ્યો છું. જો આપના માટે કરી રહ્યો છું અને આપ મારાથી ખુશ નહીં થયા તો એના પછી સ્વયંને કેટલા અપમાનિત અનુભવો છો ?

પ્રશ્ન : જો હું આપની અપેક્ષાઓ પૂરી કરવાની કોણિષ કરું છું. મતલબ કે મને ખબર છે ?

ઉત્તાર : જો હું આપની અપેક્ષાઓ પૂરી કરું છું તો સૌ પ્રથમ આપે એમને પોતાની અપેક્ષાઓ જણાવવી પડશે. પાલક પોતાના બાળક પાસેથી કંઈક અપેક્ષા રાખી રહ્યા છે તો પહેલાં આપે એમની અપેક્ષાઓ જણાવવી પડશે. તો બાળક વિચારી વિચારીને કાર્ય કરશે કે હું એમના માટે આ કરી રહ્યો છું. તો એનાથી હકારાત્મક ઊર્જા પેદા થતી નથી. બાળકને પાલકની વાત સારી લાગી રહી છે, સમજાય ગઈ છે. એણે એનો સ્વીકાર કરી લીધો છે હું આ પોતાના માટે કરી રહ્યો છું. તો એનાથી ઉદ્દેશ્ય જ બદલાઈ જશે.

પ્રશ્ન : ઉદાહરણ તરીકે બાળકનું મન એન.ડી.આ.માં જવાનું છે. પણ પાલકે ના પાડી દીધી તો શું બાળક માની જશે ? તે ઘણી દુઃખની લાગણી અનુભવશે. એના માટે આ કપડું બની જશે. એને ખબર નહોતી પણ પિતાની વાત માની લે છે. કારણ કે આવું જોવા માટે તે સક્ષમ હોતું નથી ?

ઉત્તાર : એ કરવા પહેલાં એને પોતાની પાસે બેસાડીને સમજાવવું પડશે એક તરફનો નિર્ણય કરતાં પહેલાં એની સાથે બંને તરફથી વાત કરીને એ વાત પૂરી કરી દો. બાળક જ્યારે પોતાની વાત જણાવે ત્યારે તેનો સ્વીકાર કરો. જે વાત આપણે ખુશ થઈને આપણા માટે કરીએ છીએ. તે ખુશ થઈને કર્મ કરવું છે.

પ્રશ્ન : મેં એટલા માટે કર્યું કે મારા માતા પિતા ખુશ થઈ જશે. જેથી મને ખુશી મળશે ?

ઉત્તાર : પણ હવે હું મારા માટે આ કરી રહ્યો છું.

પ્રશ્ન : મેં જે કામ કર્યું તે મારા માતાપિતાની ખુશી માટે કર્યું. તેઓ ખુશ થશે, તો હું ખુશ થઈશ ?

ઉત્તાર : હું એક ભાઈને જાણું છું. જેનો એક છોકરી સાથે સારો સંબંધ હતો. પણ એની મા એ છોકરીને પસંદ કરતી નહોતી. એમની વચ્ચેનો સંબંધ પ્રગાઢ હતો પણ પોતાના માતાપિતાની ખુશી માટે એ છોકરી સાથેનો સંબંધ છોડી દીધો. આજકાલ આવું કેટલાંક બાળકો સાથે થાય છે. પછી તેઓ બીજી તરફ ગોઠવાઈ પણ જાય છે એમનું કચાંક લગન પણ થઈ જાય છે. પણ તેઓ ખુશ હોતાં નથી. કારણ કે એમના મનમાં એ વિચાર ચાલતો હોય છે કે મેં આ મારી માતાની ખુશી માટે કર્યું. મેં સારું કર્યું યા ખોટું. જે કર્યું તે માતાની ખુશી માટે કર્યું. આ વિચાર આવશે ત્યારે મનમાં દુઃખ જન્મશે. કચારેક માતાપિતા સાથે વાતચીતમાં એ બહાર આવશે કે મેં આપણા માટે આ કર્યું હતું. એનાથી સંબંધો પર

(અનુસંદ્ધાન પેજ નં. ૧૭ પર)

રક્ષાબંધન

બ્રહ્માકુમારી ડૉ. નિર્મલાદીદી, માર્ગિન આબુ

સૈકાઓથી દર વર્ષ બહેનો પોતપોતાના ભાઈઓને અતિ સ્નેહથી રક્ષા બાંધતી આવી છે. પરંતુ વિચારવા જેવી વાત છે કે આ સુંદર તારની બનેલી રાખડીને બહેનો ભાઈના હાથે બાંધે છે, તે બંધનનું પાલન કરવામાં ભાઈઓ ક્યાં સુધી સફળ થયા છે અને બહેનો પણ રાખડી બાંધતી વખતે આ ભાવને કેટલે અંશે હૃદયથી રજૂ કરે છે? અનુભવના આધારે બદ્ધા કહેશે કે આજકાલ આ તહેવાર થોડીધારી ખુશીનો અવસરમાત્ર અને એક દિવાજ પૂરતો દિવસ રહ્યો છે. તેને કોઈ રક્ષણનું સાધન સમજ્ઞ પાળતું નથી. તેમાં રક્ષણની વાતને કોઈ ગંભીરતાપૂર્વક વિચારવામાં પણ આવતી નથી. આપણે જોઈએ છીએ કે રક્ષાબંધનના દિવસે નાની નાની બહેનો પોતાના નાના નાના ભાઈઓને બંધન બાંધે છે. વિચારવા જેવું છે કે આટલી નાની ઉંમરવાળા બાળકોના મનમાં રક્ષણનો શો સંકલ્પ હશે? મોટી ઉંમરના ભાઈઓ પણ ક્યાં બહેનોનું રક્ષણ કરી શકે છે? વળી રક્ષણ કેવળ બહેનોને ઓછું જરૂરી છે? ભાઈઓને પણ રક્ષણની જરૂર છે. આજના સમયમાં બહેન અહીંચા રહેતી હોય, તો ભાઈ સેંકડો કિલોમીટર દૂર રહેતા હોય છે. તે તો સમય પર આવી પહોંચતો પણ નથી. આજકાલ કેટલીય બહેનોની લાજ લુંટાય છે. તેમાં કેટલા ભાઈઓ તે સમયે હાજર રહી બહેનનું રક્ષણ કરે છે? એ રીતે બીજા અનેક પ્રકારના શશ્વતાઓથી દર વખત કોણ કોનું રક્ષણ કરી શકે છે? માટે પ્રશ્ન થાય છે કે સાચું રક્ષાબંધન શું છે?

સાચું રક્ષાબંધન

આજે રોગ, ગરીબાઈ તથા અન્ય પ્રકારની આપદાઓ અને વિપદાઓનો પ્રશ્ન છે તે વિષે પણ

બદ્ધા જાણે છે કે તે બદ્ધું પણ મનુષ્યનાં પોતાનાં કર્માનું જ ફળ બની સામે આવે છે. જ્યાં સુધી મનુષ્ય પોતાનાં કર્માને ન સુધારે, પોતાના સ્વભાવને મીઠો અને દિવ્ય ન બનાવે, ત્યાં સુધી તો રક્ષણનો કોઈ ઉપાય કામ લાગતો નથી તેથી સ્પષ્ટ છે કે રક્ષાબંધન કોઈ સ્થૂળ બાબત નથી પરંતુ તે ધર્મનું બંધન અથવા પવિત્રતાનું બંધન છે. જે વ્યક્તિ ધર્મનું રક્ષણ કરે છે, તેનું રક્ષણ ધર્મથી થાય છે. ‘ધર્મો રક્ષતિ રક્ષિતः’ જે વ્યક્તિ મન, વચન અને કર્મથી પવિત્ર રહે છે, તેનું રક્ષણ તેનાં સારાં કર્મ કરે છે. કોઈ ન કોઈ વ્યક્તિ તેની મદદે આવે છે. તેથી હવે આપણે સાચા અર્થમાં આ પવિત્રતાનું નવું અને વિચિત્ર બંધન બાંધવું જોઈએ.

બહેનો ભાઈઓને બંધન શા માટે બાંધે છે?

બહેનોને ભાઈઓ પ્રત્યે ઘણો જ સ્નેહ હોય છે. તેઓ ભાઈઓનું ચાચિત્રિક પતન જોઈ શકતી નથી અને તેમને વિકારોમાં ફસાયેલા જોવા પણ નથી માગતી કારણ કે વિવેકી અને સારી બહેનો જાણે છે કે વિકારોમાં બંધાયેલી વ્યક્તિ આખરે દુઃખના બંધનમાં, યમના બંધનમાં અને કાળના બંધનમાં બંધાય છે. માટે તેઓ તેમને પવિત્રતા અને ધર્મનું બંધન બાંધે છે. તેથી શારીરિક સંબંધથી રક્ષાબંધન બાંધી આ ઉત્સવ પૂરો થયો માનવો એ તેના રહસ્યને નહિ સમજવા બરાબર છે. વાસ્તવમાં આ તો એક ધાર્મિક ઉત્સવ છે. તેથી ધર્મના સંબંધે બહેનો ભાઈઓને રાખડી બાંધે છે. અને આ તારનું બંધન તો એક પ્રતીકમાત્ર છે. તેનું રહસ્ય જાણવું એ તો રક્ષા બાંધનાર અને બંધાવનાર બંને માટે ખાસ જરૂરી છે. આ

તહેવારને વિષ્ટોડક પર્વ અથવા પુણ્યપ્રદાયક (પુણ્ય આપનાર) પર્વ કહેવામાં આવ્યું છે, તેનાથી પણ સિદ્ધ છે કે આ કોઈ વિચિત્ર બંધન છે. બધા જાણે છે કે કમળનું કૂલ પવિત્રતાનું સૂર્યક છે અથવા એક અલંકારમાત્ર છે. જ્યારે આપણે કોઈને કહીએ છીએ કે કમળ કૂલ ધારણ કરો, તો તેનો ભાવાર્થ એ નથી થતો કે કોઈ જળાશયમાંથી કમળના કૂલને તોડી તેને પકડો, પરંતુ તેનો ભાવ એ છે કે જીવી રીતે કમળ જળમાં રહેવા છતાં તે જળથી ન્યારું રહે છે, તેવી જ રીતે આપ પણ ન્યારા અને અનાસક્ત બનો. એ રીતે રક્ષાબંધન બાંધોનો ભાવાર્થ એ છે કે પવિત્રતાના વ્રતનું પાલન કરો.

ભાઈ-બહેનોનો સંબંધ ઘણો જ પવિત્ર છે. ભાઈ-બહેનની દૃષ્ટિ એકબીજા તરફ પવિત્ર હોય છે. તેમાં કામ-વાસનાનો તો અંશ માત્ર નથી હોતો. તેથી ધર્મના સંબંધે બહેનો ભાઈઓને અથવા બ્રાહ્મણ યજમાનોને આ રાખડી (બંધન) બાંધે છે - ભાઈ, પવિત્ર રહેજે કારણ કે રક્ષા કરનાર પરમાત્માને પવિત્રતા પ્રિય છે.

વાસ્તવમાં જે બહેનોએ પોતે બ્રહ્મચર્યવ્રતને ધારણ કર્યું નથી અથવા બ્રાહ્મણ પોતે આ મહિબ્રતનું પાલન નથી કરતા, તે આ બંધનને કોઈ પણ વ્યક્તિને બાંધવા માટે અધિકારી નથી. જે વ્યક્તિ પોતે કોઈ નિયમનું પાલન નથી કરતી, તેને નથી એ નિયમ વિષે બીજાઓને ઉપદેશ આપવાનો અધિકાર કે નથી પડતો તેના ઉપદેશનો કોઈ પર પ્રભાવ. આ વિષયમાં મહાત્મા ગાંધીના જીવનના એક દૃષ્ટાંતનો અહીં ઉલ્લેખ કરવાથી મુદ્દો વિશેષ સ્પષ્ટ થઈ જશે. એક માતા પોતના પુત્રને પ્રાર્થનાસભા પૂરી થયા પછી ગાંધીજીની પાસે લઈ ગઈ અને કહેવા લાગી - 'મહાત્માજી, આ મારો પુત્ર ઘણો ગોળ ખાય છે. તેને ઘણી ગડગુમડ નીકળે છે, તો પણ તે ગોળ

ખાવાની આદત છોડતો નથી. આપ એને સમજાવશો, તો માની જશે.' ગાંધીજીએ કહ્યું - 'ઠીક વાત છે. આપ તેને એક માસ પછી મારી પાસે લાવજો, હું તેને તે વખતે સમજાવીશ.' માતા તે દિવસે તો પાછી ગઈ. એક માસ પછી તે ત્યાં આવી અને તેણે મહાત્મા ગાંધીજીને અગાઉની વાત ચાદ અપાવી. ગાંધીજીએ તેને સમજાવ્યું અને તે છોકરાએ તેમની વાતને માની લીધી. તે વખતે તે માતાએ ગાંધીજીને પૂછ્યું - આપે આ વાત એક મહિના પહેલાં બતાવી હોત તો કેવું સારું? ગાંધીજી બોલ્યા, 'પરંતુ તે વખતે તો મને આ વાત કરવાનો અધિકાર જ ન હતો, તો કેવી રીતે કહું?' માતાએ કહ્યું - 'તો એક માસમાં શો ફેર પડી ગયો?' ગાંધીજીએ કહ્યું - 'ફેર કેમ ન પડે? જ્યારે મેં પોતે ગોળ ખાવાનો છોડી દીધો, ત્યારે મારી વાતનો આ છોકરા પર પ્રભાવ પડ્યો.'

એ ઉપરથી કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે સ્વચ્છ બ્રહ્મચર્યવ્રતને જ્ઞાનસહિત પાલન કરનારી બહેનો અથવા મન-વચન-કર્મથી પવિત્ર રહેનાર બ્રાહ્મણો જ્યારે પોતાના ભાઈઓને અથવા યજમાનોને રક્ષા બાંધે, ત્યારે જ તેમને પણ પવિત્રતાની પ્રેરણા મળે. આદિકાળમાં અથવા સત્યાગ્રહની શરૂઆતની સહેજ અગાઉ, સંગમયુગમાં, જ્યારે પ્રજાપિતા બ્રહ્મા દ્વારા જ્ઞાન-યોગની શિક્ષા પ્રાપ્ત કરનાર બ્રાહ્મણોએ અથવા માતાઓ અને કન્યાઓએ બ્રહ્મચર્યવ્રતનું પાલન કર્યું, ત્યારે તેમણે બીજાઓને પણ એ વ્રતમાં બાંધ્યા અને તેમને ઈશ્વરીય સંમતિ આપી કે તેઓ પણ આ વ્રતનું પાલન કરે. એ રીતે આ રક્ષાબંધન અથવા 'વિષ્ટોડક' પર્વની શરૂઆત થઈ પરંતુ આજ તો વિકારી બ્રાહ્મણ અથવા વિકારી સ્ત્રીઓ પણ રક્ષાબંધન બાંધે છે, કે જે અર્થ વિનાનું મનને મનાવવાનું પગલું છે. તેનાથી કોઈ વિશેષ લાભ છે જ નહિં.

આપ જાણો છો કે આ તહેવાર શ્રાવણ માસમાં ઉજવવામાં આવે છે. આ માસને મલમાસ પણ કહેવામાં આવે છે. આ દિવસોને લોકો પુરુષોત્તમમાસ તરીકે ઊજવે છે અને સત્સંગમાં સારો એવો રસ લે છે, તો આ પ્રથા પણ એ રહ્યે તરફ ઈશારો કરે છે કે જ્યારે આખી સૃષ્ટિ કામ, કોઇ વગેરે વિકારોથી મળિન થઈ ગઈ હતી અર્થાત् જ્યારે કળિયુગનું અંતિમ ચરણ હતું, ત્યારે પરમપિતા પરમાત્માએ પ્રજાપિતા બ્રહ્માના તનમાં અવતરીને ઝાનવર્ષા કરી હતી. તેમની પાસેથી ઝાન સાંભળનાર સાચા અને પવિત્ર બાહ્યણોએ સ્થળે સ્થળે સત્સંગ કર્યો, ત્યારે તેમણે લોકોને પવિત્રતાની રાખડીનું બંધન બાંધ્યું હતું.

તેથી જો 'કાળ'થી, યમરાજના દંડથી, રોગ અને શોકથી આપણું ખરેખરું રક્ષણ ઈચ્છતા હોઈએ, તો આપણે માટે જરૂરી છે કે આપણે ફરીથી તે વિચિત્ર બંધન બાંધીએ અથવા આપણે મન-વચન-કર્મને સંપૂર્ણ પવિત્ર બનાવવાનું વ્રત લેવું જોઈએ. બીજાઓને રક્ષાબંધન બાંધતાં પહેલાં આપણે જાતે જ પોતાને બંધનમાં બાંધીએ. બજારમાંથી એક રેશમી ઢોરીની રાખડી ખરીદીને તેને બાંધી દઈ અથવા બંધાવી દઈ કંઈ પૈસા-મિઠાઈઓની આપ લે કરી કોઈ બંધન વિનાના થઈ જઈએ એ તો પોતાના જીવન પ્રત્યે બેદરકાર રહેનારા લોકોનું કામ છે. જો જીવનને ઓંચું લઈ જવાની લગની હોય, જો ભગવાન પ્રત્યે સાચો પ્રેમ હોય, તો પવિત્રતાનું બીજું ઊડાવવું જોઈએ. રક્ષાબંધન બંધાવવું એ કાયરોનું કામ નથી. પરંતુ મહાવીરોનું કામ છે. કાયર કોઈનું શું રક્ષણ કરવાનો? મહાવીર અને મહાવીરણી એ છે કે જે કામવિકાર સામે ચુદ્ધ ખેલે છે, જે કોઇની જવાળાને બૂજ્યાવી શાંત કરવા માટે રહાની ફાયર બ્રીગેડમાં ભરતી થાય છે, જે મોહની ખાઈને ફૂદી જવાની તૈયારી બતાવે છે અને અહીંકારને ઝાનના

ટેકારથી અદૃશ્ય કરી દે છે.

તેથી જો બાંધવું છે તો એવું રક્ષાબંધન બાંધો કે જેનાથી સ્વર્ગનું સ્વરાજ્ય મળી જાય, જેનાથી ભગવાનનો પ્રાર મળે, જેનાથી ફરીથી કોઈ વાર રક્ષાની જરૂર ન પડે અને જેનાથી બધી કામનાઓ પરિપૂર્ણ થઈ જાય. જેમનો પહેલાં કોઈની સાથે અપવિત્રતાયુક્ત સંબંધ અથવા વ્યવહાર થયો હોય, તે એકબીજાની પવિત્રતાનું બંધન બાંધે! રક્ષાબંધનના દિવસે તે એ વ્રત લે કે આજથી હું પવિત્ર બંધનમાં બંધાઈ ગયો છું, હવે મારું જીવન એક નવું જીવન હશે, તેમાં હું મારા પોતાનાં મનવચન-કર્મની પવિત્રતાનું પૂરું રક્ષણ કરીશ અને બીજાઓની સાથે મારી લેણાદેણમાં તથા કર્મ ખાતા પર પૂરું દ્વારા રાખીશ કે જેથી તેમાં કોઈપણ જાતની અપવિત્રતાનો પ્રવેશ ન થાય. આ પ્રકારના રક્ષાબંધનથી જ આ દેશ ફરીથી શ્રેષ્ઠાચારી અથવા સ્વર્ગ બની શકશે અને અહીં જ ગાંધી બાપુની રામરાજ્યની શુભેચ્છાઓ સંપૂર્ણ થઈ શકશે. એટલા માટે ઈન્દ્ર અને ચમનો પ્રસંગ અત્યારે પણ પ્રચલિત છે. જ્યારે ઈન્દ્રજાણીએ ઈન્દ્રને રક્ષા બાંધી ત્યારે તેને સ્વર્ગનું દૈવી સ્વરાજ્ય પ્રાપ્ત થયું હતું અથવા ચમનાએ પોતાના ભાઈ ચમને જ્યારે આ બંધન બાંધ્યું હતું ત્યારે તેને વરદાન આચ્યું હતું કે આ દિવસે જે બહેન રક્ષાબંધન બાંધશે તેનો ભાઈ ચમલોકના દંડથી બચી જશે. જે રક્ષાબંધનથી મનુષ્યને સ્વર્ગનું સ્વરાજ્ય પ્રાપ્ત થાય અથવા તે ચમના દંડમાંથી બચી જાય, તો તે બંધન પવિત્રતાનું જ હોઈ શકે, બીજું કોઈ નહિં.

પરંતુ આજે ઘણા માણસો ગભરાઈ જાય છે. તેઓ વિચારમાં પડી જાય છે કે પવિત્ર રહેવું તો ઘણું જ કઠિન છે. અમે એ બંધન કેવી રીતે પાળી શકીશું? આજની દુનિયામાં પોતાના મનવચન-કર્મની પવિત્રતાનું રક્ષણ કરવું તે કેવી રીતે

સંભવે ! ખરી રીતે એ પ્રમાણે વિચારવું એ તો અપુરુષાર્થીનું લક્ષણ છે. પુરુષાર્થ કરવાથી બધું જ થઈ શકે છે. પહેલાં લોકો સમજતા હતાં કે હિમાલય પર્વતના છેલ્લા શિખર માઉન્ટ એવરેસ્ટ પર ચઢવું અસંભવ હતું, પરંતુ અત્યારે માણસો ત્યાં સુધી અનેકવાર ચડી ગયા છે અને ચંદ્રલોક વિષેનો ખ્યાલ બદલાવા લાગ્યો છે. પહેલાં ઊડીને આકાશમાં જવું એ કેવળ કલ્પના સમજવામાં આવતી હતી, પરંતુ આજે એવાં સાધન શોધાયાં છે કે જેમના પ્રયોગથી મનુષ્ય આકાશ અને અવકાશમાં ઊડી શકે છે. તેથી તો આજે લોકોએ અશક્ય બાબતોને શક્ય બનાવી દીધી છે. બાળપણમાં બાળક માટે ચાલવું ઘણું અધનું હોય છે, પરંતુ અભ્યાસથી તે પોતાના પગ પર ઊભું થઈ ચાલવા માંડે છે અને વિશેષ મોટું થતાં નાસભાગ કરે છે, તેથી આજે જે કાર્યો અતિ કઠિન લાગે છે, તે પુરુષાર્થ કરવાથી સહજ અને સ્વાભાવિક રીતે થવા સંભવ છે. જો કોઈ બાળકને આપણે કહીએ કે ‘જુઓ ભાઈ, એક હોડી એવી પણ છે કે જે પાણીની નીચે ચાલે છે, તો તે સમજશે કે આપણે ગણ્ય મારીએ છીએ અથવા અસંભવ વાત સાંભળી રહ્યા છીએ. પરંતુ આપણે જાણીએ છીએ કે અત્યારે એવી દૂબકી મારતી હોડીઓ પણ હોય છે કે જે સમુદ્રમાં પાણીની સપાટીથી પણ નીચે ઊતરી જાય છે. તેથી પોતાના મનમાં એ ભાવ બેસાડવો, કે પવિત્રતાના રક્ષાબંધનનું પાલન કરવું અસંભવ છે, તે ખોટો ખ્યાલ છે.’ જ્યાં ચાહ ગમતી બાબત હોય છે, ત્યાં રાહ હોય છે.’ એ વચન પ્રસિદ્ધ છે. જો આપણે બહાનાં છોડી સાચા મનથી પવિત્ર રહેવાનો પુરુષાર્થ કરીએ, તો પવિત્ર ન રહી શકીએ એવું માનવા માટે કોઈ કારણ રહેતું નથી. પરંતુ તેમાં સફળતા પ્રાપ્ત કરવા માટે ઈશ્વરીય જ્ઞાન અને સહજ રાજ્યોગના અભ્યાસનો આધાર લેવો જરૂરી છે.

તેથી જ્યારે પરમપિતા પરમાત્મા શિવ પ્રજાપિતા બ્રહ્માના મનુષ્ય-તનમાં અવતરી ઈશ્વરીય જ્ઞાન અને સહજ રાજ્યોગનું શિક્ષણ આપે છે અને એ રીતે પવિત્ર સૃષ્ટિની સ્થાપનાનું કર્તવ્ય ફરીથી કરી રહ્યા છે, તો આપણી ફરજ છે કે આપણે પણ એ શિક્ષણને પ્રાપ્ત કરી પવિત્ર બની એ ઈશ્વરીય કાર્યમાં સહયોગી બનીએ. આ અપવિત્ર સૃષ્ટિનો વિનાશ તો નજુકના ભવિષ્યમાં બોંબ અને ફુદરતી આપદાઓ દ્વારા થવાનો છે અને આ અપવિત્રતા, આ કામવાસના અથવા અન્ય પ્રકારની અશુદ્ધિ તો દૂર થવાની જ છે, તો આ માટે આ કાંટા અને કાંકરાને જાતે જ છોડી આપણે પરમપિતા પરમાત્મા પાસેથી જ્ઞાનરત્ન અને પવિત્રતાની બક્ષિસ મેળવી લઈએ અને એ રીતે આવું નવું અને વિચિત્ર રક્ષાબંધન બાંધીએ કે જેનાથી ભવિષ્યમાં ર૧ જન્મો માટે દૈવી સ્વરાજ્યની પ્રાપ્તિ થાય ?

॥ ઓમશાંતિ ॥

(પેજ નં. ૧૩નું અનુસંધાન)

ગહન પ્રભાવ પડે છે.

મારી એમની પાસે અપેક્ષાઓ એટલી વધી જાય છે કે હું એમની ખુશીની પરવા કરતો નથી ? મેં આપના માટે શું શું કર્યું ? અને તમે મારા માટે શું શું કર્યું ? એની ચાદી માનસપટમાં તૈયાર હોય છે. આ બધી વાતો દર્દ જન્માવે છે. જ્યારે આપણે દુઃખી થઈ જઈએ છીએ ત્યારે બધી પ્રતિક્રિયા સામે આવી જાય છે.

॥ ઓમશાંતિ ॥

ચુવા વિભાગ
ચુવા શોર્ગ શિવ !
બ્ર.કુ. વિષેકાનંદ, મહાદેવનગર, અમદાવાદ

પુરુષોત્તમ કલ્યાણકારી સંગમયુગમાં પરમપિતા શિવ પરમાત્માએ આત્માઓને સતસંગનું મહિત્વ શીખવ્યું છે. દુનિયામાં પણ સતસંગને લઈ ધાણી કહેવતો વિખ્યાત છે. જેમ કે સતસંગ તારે, જૈસા સંગ વૈસા રંગ, સતસંગત્વે જીવન મુક્તિ વગેરે જે સતસંગની મહિમા આપણે સાંભળી છે, વાંચી છે અથવા જાણીએ છીએ તે સતસંગ વાસ્તવમાં શું છે ? તેની યથાર્થ પ્રક્રિયા શું છે તેની ચર્ચા અપે કરું છું.

વાસ્તવમાં સતસંગનો સહજ અને સરળ ભાવ છે સત્ત્વના સંગમાં રહેવું. પરંતુ સત્ત્વ શું છે ? એની સારી ઓળખાણ ન હોવાને કારણે સતસંગનો સીધો અર્થ માત્ર ને માત્ર સાંભળવું એવું સ્વીકારી લેવાયું છે. જોકે સતસંગનું પહેલું પગથીયું શ્રવણ છે અને અંતિમ પગથીયું જીવન મુક્તિ થકી સેવા છે. પરમપિતા શિવ પરમાત્માએ બ્રહ્મા મુખેથી આપણાને સમજાણ આપી કે આત્માના કલ્યાણ માટે ચાર વિષયોની આવશ્યકતા છે - જ્ઞાન, યોગ, ધારણા અને સેવા. આજે ચાર વિષયોનો સંબંધ પરોક્ષ રીતે સતસંગ સાથે કેવી રીતે છે અર્થાત્ સતસંગની આંતરિક પ્રક્રિયા સાથે કેવી રીતે સંકળાયેલી છે તે જોઈશું.

શ્રવણ : શ્રવણ એ સતસંગનું પ્રથમ ડગલું છે જેનાથી સત્ત્વને ઓળખવાની સમજ મળે છે. ગીતામાં પણ ભગવાનુંવાચ શબ્દનો પ્રયોગ એ વાતની સાબિતી છે કે ભગવાન જે કહે છે તેના શ્રવણથી જ તારું કલ્યાણ છે. સાંપ્રત સમયમાં પરમાત્મા શિવ પરમધામથી પદ્ધાર્ય છે. તેઓએ ધરા પર અવતરી પહેલામાં પહેલા એ જ કાર્ય કર્યું. બ્રહ્માને જ્ઞાન આપ્યું અર્થાત્ સમજ આપી કે જે

ચતુર્ભૂજ વિષ્ણુ છે એ તું જ છે. પછી કહ્યું કે આ જૂની દુનિયા મહાવિનાશી છે, નિકટના ભવિષ્યમાં સતયુગી દુનિયાની સ્થાપના થવાની છે અને છેલ્લે કહ્યું કે હું શિવ પરમાત્મા સૃષ્ટિના મહાપરિવર્તનનું કાર્ય તારા માદ્યમથી કરવાનો છું. તું એક આત્મા છે. આપણે આ કાર્ય અગણિતવાર સંપદ્ધ કર્યું છે. બ્રહ્માને અનુક્રમિક સત્ત્વ તરફ વાળવાની રીત શિવ પરમાત્માએ આપણાને અનુભવ કરાવી. પરંતુ શરૂઆત શ્રવણથી જ થઈ. કારણ કે મન ઉપર કર્મબિંદ્ર્યોનો પ્રભાવ પડે છે ત્યારે જ તે વિચારોની દિશા નક્કી કરે છે. ખાસ કરીને આંખ અને કાન એવી કર્મબિંદ્ર્યો છે કે જેની સીધી અસર મન ઉપર પડે છે. તેથી જ પરમાત્માએ આ બે કર્મબિંદ્ર્યો ઉપર નિયંત્રણ રાખવા માટે ગાઈડ લાઈન પણ આપી છે કે સુનતે હુએ નહીં સુનો. એક બાપ કી હી સુનો, એક બાપ સે હી સુનો, એક બાપ સે જુડી હુદ્દ બાતે હી સુનો.... કેમ કહ્યું છશે ? કારણ સતસંગની શરૂઆત જ શ્રવણથી થાય છે. એનો પ્રભાવ મન ઉપર પડે જ છે.

સંગ : સતસંગનું બીજું પગથીયું છે - સંગ, સોબત, સુસંગત અથવા સહિવાસ. સત્ત્વને જાણ્યા પછી સત્ત્વના સંગમાં રહેવું છે. માટે જ પરમાત્માએ બીજો વિષય યોગનો રાખ્યો. યોગનો અર્થ જ છે - સત્ત્વના સંગમાં રહેવું. આત્મા અને પરમાત્મા જ સત્ત્વ છે અર્થાત્ અજર, અમર અને અવિનાશી સત્તા છે. એમના સંગથી જ આત્માની સાથે સર્વનું કલ્યાણ થવાનું છે. વળી યોગની પ્રથમ સ્ટેજ છે - આત્મચિંતન અને પછીની સ્ટેજ છે પરમાત્મ ચિંતન ! આત્મચિંતન અને પરમાત્મ ચિંતન એ સર્વશ્રેષ્ઠ સતસંગની વિદ્ય છે, જે સકારાત્મક

ઉર્જાનું નિર્માણ કરે છે. આપણે સર્વ અનુભવીએ છીએ કે દેહનું ચિંતન, દેહનું આકર્ષણ કે દેહનો સંગ આત્માને કમજોર બનાવી હોય. સમય, શક્તિને વેડફુલ છે તથા નકારાત્મક ઉર્જાનો સંચાર કરવા પ્રેરે છે, જે દેહની સાથે મનને પણ દૂધિત કરી હોય. સંબંધોમાં પણ અંતર કે તિરાદ પાડી હોય, જે કદાપિ પુરાવી ન શકાય. માટે જ કહેવાયું છે કે કુસંગ બોરે. સતસંગનો ભાવ જ છે કે આત્માનો કે પરમાત્માનો સંગ કરો.

સમીપતા : સતસંગનું પછીનું પગથીયું છે સમીપતા. જેના સંગમાં આવીએ છીએ તેની સમીપતાનો અનુભવ ડગલે ને પગલે થવા પામે છે. મન-બુદ્ધિથી સમીપતા, વૈચારિક સ્તરે સમીપતા, સ્વભાવ સંસ્કારોમાં સમીપતા, લાગણીઓથી સમીપતા એ સંગનો જ પ્રભાવ છે. સતસંગનો ભાવ જ છે કે પરમાત્માની સાથે સાથ આત્માની સમીપતા, જે પરમાત્માના કાર્યની સિદ્ધિ છે. પરમાત્માનું કાર્ય છે - જે આત્માઓ વૈચારિક - માનસિક - બૌધ્ધિક - પારિવારિક કે સામાજિક સ્તરે મતભેદ કે મનભેદમાં ફસાયેલા છે તેઓને આ તમામ સ્તરે એક કરવા. કારણ પરમાત્મા એક સત્ય ધર્મની સાથે-સાથ એક અખંડ રાજ્યની સ્થાપના કરવા માટે ધરા પર અવતરિત થયા છે. વાસ્તવમાં એક ધર્મનો અર્થ છે એક મત, એક સિદ્ધાંત, એક વૈચારિક સ્તર અને રાજ્યનો અર્થ છે એક પરિવાર તેમજ એક કારોબાર. એક મતની સ્થાપનાનો અર્થ અનેક દિલોની સમીપતા થાય છે. વળી ચથાર્થ સતસંગનું પરિણામ પણ એ જ છે - દિલોની સમીપતા, માનસિક - બૌધ્ધિક સમીપતા, વૈચારિક સમીપતા. જ્યારે આપણા જીવન થકી આ પરિણામ દેખાશે ત્યારે જ વૈજ્યંતિમાળા તૈયાર થશે. કારણ વૈજ્યંતિમાળા, જે આજે પણ ભક્તિમાર્ગમાં ભક્તો ફેરવે છે, સ્મરણ કરે છે, તે સ્વભાવ-સંસ્કારની સમીપતાનું પ્રતીક છે.

સમાનતા : સતસંગનું પછીનું પગથીયું છે - સમાનતા. જે કહેવત પ્રસિદ્ધ થઈ છે તે અહિયા લાગુ પડે છે. જ્યારે આપ સંગમાં આવો છો ત્યારે પ્રભાવશાળી વ્યક્તિત્વનો પ્રભાવ કમજોર વ્યક્તિ પર પડ્યા જ કરે છે. પરમાત્મા સર્વશક્તિમાન હોવાના કારણે તેના સંગમાં આવ્યા પછી આત્મા ઉપર તેનો રૂંગ ચટવા લાગે છે. પરમાત્માની શક્તિઓના દર્શન, ગુણોના દર્શન આત્માના કર્મથી થવા પામે છે, પરમાત્મા શિવે આપેલો ત્રીજો વિષય - ધારણાને પ્રત્યક્ષ કરે છે. ધારણાનો ભાવ જ છે કે બાપસમાન સ્થિતિને પ્રાપ્ત કરવી. અર્થાત્ બાબાના ગુણો, શક્તિઓ, વિશેષતાઓ વગેરે આપણા જીવન થકી પ્રત્યક્ષ કરવા. વળી જે બાપસમાન સ્થિતિને પ્રાપ્ત કરે છે તે જ તો અછ રૂંગનોની વીટીમાં, એ કસો આઠની વૈજ્યંતિમાળામાં સ્થાન પામે છે.

સ-દેહ જીવન મુક્તિ : સતસંગનું પછીનું પગથીયું છે - સ-દેહ જીવનમુક્તિ. અર્થાત્ દેહમાં રહીને મુક્તિનો અનુભવ કરવો, જે કર્મતીત સ્થિતિ તરીકે ઓળખાય છે. અર્થાત્ કર્મ કરતા કર્મના ફળના પ્રભાવથી મુક્ત. દાખલા તરીકે હું એક સેવાર્થ નિમિત્ત બન્યો. મેં ખૂલ્ય જ મહેનત કરી અને છેલ્લે મને સફળતા પણ મળી. હવે મારા મનમાં બે પ્રકારના સંકલ્પ આવવાની માજુન છે. એક તો હું દેહ-અભિમાનમાં આવી વાહ રે મૈનું ગીત ગાવા લાગું અને ઉલ્ટો નશો ચટાવી બદાની સાથે વર્તન કરવા લાગું અથવા બીજું કે હું એમ વિચારું કે ડ્રામા અનુસાર બાબાએ મારા દ્વારા સેવા કરાવી. કદાચ હું ન હોત તો પણ બીજાને નિમિત્ત બનાવી બાબા પોતાનું કાર્ય તો કરાવી જ લેત. કરન કરાવનછાર તો એ જ છે. ખરેખર મારું ભાગ્ય કેટલું ઉંચુ છે. થેન્ક્સ બાબા કહી સફળતાને પ્રભુ પ્રસાદ સમજુ ત્યાં જ નેકી કર દરીયામેં ડાલ કરી આગળ વધી જવું. પહેલા

સંકલ્પ કરતા બીજા સંકલ્પમાં જીવનમુક્તિની અનુભૂતિ સહજ અને સરળતાથી થવા લાગશે. કર્મના ફળથી જ્યારો બની સર્વનો પ્રાર્થના બનવાની તક મને પ્રાપ્ત થશે. પણ એ ત્યારે જ શક્ય બની શક્ષે કે જ્યારે હું ચયાર્થ રીતે પરમાત્માના સંગનો અનુભવ કરતો રહીશ.

સેવા : સતસંગનું છેલ્લું પગથીચું છે - સેવા. ચહેરા - ચલનથી સેવા, કર્મણા સેવા, દૃષ્ટિ-વૃત્તિથી સેવા, જે ઈશ્વરીય કાર્યને પ્રત્યક્ષ કરશે. અનેક પ્રશ્નો હોવા છતાં, પરિસ્થિતિ હોવા છતાં, પુરુષાર્થમાં વિઘ્નો હોવા છતાં, લડાયક વૃત્તિથી દરેક વાતોનો સામનો કરતા આગળ વધાવું. હાર હોય કે જીત એનો વિચાર કર્યા વગર એક બળ એક ભરોસો રાખી આગળ વધતા જવું. એ જ આપણી વાસ્તવિક સિદ્ધિ છે. જે આપણાને અનુભવી બનાવે છે, અનેક માર્ગોને ખોલી દેવા નિભિત બને છે. અનેક પરિસ્થિતિ હોવા છતાં ચહેરા-ચલનથી બાબાના કાર્યની પ્રત્યક્ષતા થવા

(પેજ નં. ૨૨નું અનુસંધાન)

આત્મા પોતાની રીતે એક્યુરેટ પાઈ ભજવી રહ્યો છે.

- આ સૃષ્ટિનાટકનું દરેક સીન (દ્રશ્ય) બાળકોને ખૂબ જ પસંદ આવાવું જોઈએ કારણ કે આ ડ્રામા સ્વચં રચયિતા પિતાને ખૂબ પસંદ છે.
- દુઃખ-સુખ હાર-જીતનું આ નાટક ખૂબ જ સુંદર બન્યું છે. તેમાં દરેક એકટર (કલાકાર) પોતાનો વિશેષ પાઈ ભજવી રહ્યા છે. તેથી આ ડ્રામાના દરેક દ્રશ્યોને જોઈને સદા હર્ષિત રહો.
- આ કલ્યાણકારી ડ્રામામાં કોઈને પણ તમે દોષિત ન બનાવી શકો. કેમ કે જે કંઈ

પામે છે.

આપણે જાણીએ છીએ કે દૃઢ જન્મોનો દેહ-અભિમાનનો અભ્યાસ જાણતા-અજાણતા પ્રત્યક્ષ થઈ જ જાય છે. આત્માભિમાની સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવાના લક્ષ્ય સાથે પુરુષાર્થી પુરુષાર્થ કરતો હોય છે, છતાં અડદા કલ્પના દેહ-અભિમાનના લક્ષ્ણાને આપણાને લક્ષ્યથી દૂર લઈ જાય છે. જો પુરુષાર્થને મહીનતાથી સમજવા પ્રયત્ન કરીએ તો એવું અનુભવશો કે ચયાર્થ સતસંગની અછત જ વિઘ્નરૂપ છે. કાં તો મુરલીના અદ્યાયન પર ચયાર્થ દ્યાન નથી અથવા યોગનો ચયાર્થ અભ્યાસ નથી અથવા લક્ષ્ય ઉપર પૂર્ણ દ્યાન નથી. તો ચેક કરીએ કે આપણાને ક્યાં ખરા ઉત્તરવાની આવશ્યકતા છે ? ક્યાં આપણે કમજોર છીએ ? કારણ ચુવા શોર્ઝ શિવને સાર્થક કરવાં ચેકીંગ અને ચેન્જની આવશ્યકતા છે.

॥ ઓમ શાંતિ ॥

વીતી ગયું એ જ થવાનું છે. ‘બની-બનાઈ બન રહી. અબ કુછ બનની નાહી, ચિંતા તાકી કીજુયે જો અનહોની હોય....’ તેથી કોઈને પણ દોષ આપી ન શકાય. આ ડ્રામાની ખૂબ સુંદર ભાવિ બનેલી છે.

- જે બાળક સાક્ષી દ્રષ્ટા બનીને ડ્રામામાં દરેકના પાઈને જુએ છે તેની સ્થિતિ મધુસમાન મીઠી બની જાય છે. તેઓ સદા એકરસ અચલ અને અડોલ રહે છે. (સાકાર વાણી ૧૮-૦૧-૮૫)
- સાક્ષી અર્થાત् સદા દરેક કર્મ કરતી વખતે કલ્યાણકારી વૃત્તિમાં રહેનાર.

॥ ઓમશાંતિ ॥

કલ્યાણકારી સૂષ્ટિ નાટક

બ્ર.કુ. રમાબેન, વિરમગામ

જીવનનું લક્ષ્ય આનંદની પ્રાપ્તિ છે. દુનિયાની દરેક વ્યક્તિ આ લક્ષ્ય માટે પ્રયત્નશીલ છે. પરંતુ આનંદ પ્રાપ્ત કરવા માટે નિરંતર પ્રયત્નશીલ રહેવા છતાં આજે માનવમાત્ર દુઃખી અને અશાંત છે. તો એ માનવું જ રહ્યું કે મનુષ્યનો જીવન પ્રત્યેનો દ્રષ્ટિકોણ ભામક અને ખોટો થઈ ગયો છે. આનંદની પ્રાપ્તિ માટે આપણે જે રસ્તો પસંદ કર્યો એ રસ્તે આગળ વધતાં જે નિરંતર દુઃખ જ મળે તો થોડું અટકીને વિચારવાનું આવશ્યક બની જાય છે કે ક્યાંક આપણે અવળો રસ્તો તો પકડ્યો નથી ને ! વાસ્તવમાં આપણો જીવન પ્રત્યેનો દ્રષ્ટિકોણ યથાર્થ નથી.

ઘણી વખત આપણાં ઉલ્ટા દ્રષ્ટિકોણ કે વિચારસરણીને કારણે આપણે ભગવાનને દોષ આપીએ છીએ. પરંતુ એક વાત ભૂલી જઈએ છે કે ‘આ સૂષ્ટિના રચિતા પરમાત્મા જ છે.’ તો એ આપણું અહિત કે અકલ્યાણ કેવી રીતે કરી શકે ? દરેક બાળક જ્યારે આ સૂષ્ટિ ઉપર જન્મ લે છે ત્યારે પોતાનાં કર્મ અને સંસ્કાર પ્રમાણે જ તેને જન્મ પ્રાપ્ત થતો હોય છે. આ વાત આપણે એક નાનકડી વાર્તાના આધારે સમજુએ.

ઘણાં સમય પહેલાંની વાત છે. એક ઝુંપડવીમાં રહેતી એક વિદ્યા કે જે ત્રણ-ચાર મહિના પહેલાં પોતાના પતિને ખોઈ ચૂકી હતી. તેણે બે જોડીયાં બાળકીઓને જન્મ આપ્યો. આ જ સમય એ મહિલાની અંતિમ ઘડી પણ હતી. તેથી યમરાજે એક યમદૂતને એ મહિલાના આત્માને લેવા માટે મોકલ્યો. યમરાજની આજ્ઞા મુજબ યમદૂત ત્યાં ગયો. પરંતુ એ નાની બાળકીઓને જોઈને તેને દયા આવી. તેણે એ ઘર પણ ધ્યાનથી નિહાળ્યું. ઘરનાં દરેક ખૂણામાં ગરીબી તાંડવ

કરી રહી હતી. યમદૂતને વિચાર આવ્યો કે આટલી ગરીબાઈમાં નાની બાળકીઓની માને હું લઈ જઈશ તો બાળકીઓના ભવિષ્યનું શું ? તેને કોણ ઉછેરશે ? કયાં જશે ? આ બધા પ્રશ્નો તેના મનમાં ઉભરાવા લાગ્યા. તેનું દિલ બાળકીઓ ઉપર દયા વરસાવવા લાગ્યું અને તે યમદૂત માતાના આત્માને લીધા વગર જ યમરાજ આગળ હાજર થઈ ગયો. યમદૂતે યમરાજને બધી વાત માંડીને કરી. આ વાત સાંભળીને યમરાજ ખૂબ કોણિત સ્વરે બોલ્યા : કોનું, કયારે, ક્યાં શું થવાનું છે ? એ જોવાનું કામ પરમાત્માનું છે. એમના કાયદામાં દખલ કરવાની કોઈને જરૂર નથી કારણ કે સૂષ્ટિમાં જે કંઈ પણ થાય છે તેમાં ક્યાંક ને ક્યાંક કંઈક ને કંઈક કલ્યાણ જ સમાચેલું હોય છે. તે ભગવાનના કાર્યમાં દખલ કરી તેની સખ તારે ભોગવતી જ પડશે. યમરાજના આ શષ્ઠો ઉચ્ચારતાની સાથે જ યમદૂત એક ગરીબ, કમજોર, બીમાર મનુષ્ય બનીને સૂષ્ટિલોક પર ફેંકાયો.

બીજુ બાજુ યમરાજે બીજા યમદૂતને મોકલીને પેલી ગરીબ માના આત્માને પોતાની પાસે બોલાવી લીધો. બાળકીઓ અનાથ બની. આજુ બાજુના પાડોશીઓ ભેગા થઈ ગયા. એ મહિલાની નનામી તૈયાર કરી. બાજુમાં જ બંને બાળકીઓને સુવડાવી. અને આપસમાં ચર્ચા કરવા લાગ્યા કે આ બાળકીઓ કેટલી બદનસીબ કહેવાય કે એક તો ગરીબ ઘરમાં જન્મ લીધી અને બીજુ કે જન્મની સાથે જ મા-બાપની છાત્રાચા ખોઈ દીધી. હવે, આ દીકરીઓને કોણ સાચવશે ? દીકરા હોત તો પણ કોઈ તેને દરક લઈ લેત. પણ દીકરીઓ તો સાપનો ભારો કહેવાય. અંતે વર્સ્ટીમાં એવો છરાવ

થયો કે બંને દીકરીઓને અનાથાશ્રમમાં મૂકી દેવી. આ વાતની ચર્ચા થતી જ હતી. એટલી વારમાં એક ગાડી ત્યાંથી પસાર થતી થોભી ગઈ. અંદરથી એક ધનવાન દંપતી બહાર આવ્યું અને ભીડનું કારણ પૂછ્યું. લોકોએ બધી જ વાત વિગતવાર જણાવી. આ વાત સાંભળીને દંપતીએ જાહેરાત કરી કે અમારે કોઈ જ સંતાન નથી. અત્યારે અમે અનાથાશ્રમમાં જ બાળક દટક લેવા માટે જઈ રહ્યા હતા. દીકરો કે દીકરી. અમારે મન કોઈ જ ભેદભાવ નથી. અમે આ બંને બાળકીઓને દટક લેવા માંગીએ છીએ. આટલું કહીને આ દંપતી બંને બાળકીઓને પોતાની સાથે લઈ ગયા અને ખૂબ જ લાડ-ધ્યારથી ઉછેરવા લાગ્યા.

પેલી બાજુ, પેલો મનુષ્ય રૂપે ફેંકાયેલ યમદૂત ખૂબ જ ખરાબ હાલતમાં પડ્યો પડ્યો કણસી રહ્યો હતો. ત્યાંથી એક સામાન્ય મોચી પસાર થતો હતો. તેને આ યમદૂત ઉપર દયા આવી. તો તેને ઉચ્કિને પોતાના ઘેર લઈ આવ્યો. દવા-દાર અને સેવા-સુશ્રૂષા કરવા લાગ્યો. થોડા દિવસોની સારવાર બાદ આ શ્રાપિત યમદૂત સ્વર્ણ થયો ત્યારે મોચીએ તેને કહ્યું કે ભાઈ, હું પણ ગરીબ છું. તને કાયમ માટે મારી સાથે નહીં રાખી શકું. પણ હા, હું તમને મારો મોચીનો ધંધો શીખવી શકું. આમ, મનુષ્ય રૂપમાં યમદૂત મોચી કામ શીખ્યો. તેણે રોજુ-રોટી કમાવવા માટે એક બગીચાની સામેની બાજુનો રસ્તો પસંદ કર્યો અને ત્યાં બેસીને પોતાના કામમાં ખૂબ જ દ્યાન આપવા લાગ્યો.

આ ઘટના બાદ પાંચ વર્ષ વિતી ગયા. બાળકીઓ પણ પાંચ વર્ષની થઈ ગઈ. એક દિવસ આ બંને બાળકીઓને લઈને તેની પાલક માતા એ જ બગીચામાં ફરવા આવી. બંને બાળકીઓ મર્સ્તી કરી રહી હતી. એટલામાં જ એક બાળકીનું ચઘલ તૂટી ગયું. ચંપલ સંદાવવા માટે એ પાલક માતા બંને બાળકીઓને લઈને મોચીના રૂપમાં યમદૂત

પાસે આવી. યમદૂત આ બાળકીઓને ઓળખી ગયો.

આ તો એ જ બાળકીઓ છે કે જેના ઉપર દયા કરવા ગયો અને આ હાલત થઈ. યમદૂતે બાળકીઓની માતાને પૂછ્યું કે શું આ તમારી દીકરીઓ છે? ત્યારે પાલક માતાએ બંને દીકરીઓ ઉપર હેતથી હાથ ફેરવતાં સત્ય હીકીકત બતાવી કે બંને અનાથ બાળકીઓને અમે દટક લીધી છે. આટલું કહીને બંને બાળકીઓને લઈને પેલી માતા તો ચાલી ગઈ.

હવે, યમદૂતના રૂપમાં મોચી વિચારવા લાગ્યો કે યમરાજે જે કહ્યું હતું કે ‘પરમાત્મા જે કંઈ પણ કરે છે તેમાં કલ્યાણ જ સમાચેલું છે.’ ‘આ સૂષ્ટિમાં જે કંઈ પણ થાય છે તેમાં પણ કલ્યાણ જ છે.’ જો આ બાળકીઓની મા (અસલી-જન્મદાતા) જીવિત હોત તો આજે આ બાળકીઓ પણ એ ગંદકીમાં જ જીવન વ્યતીત કરત. પરંતુ આ વાત મારા જોવા તુચ્છ અને પામર બુદ્ધિવાળા સમજી ન શકે અને યમદૂતે પરમાત્માની માફી માંગી.

આ વાત આપણને સમજાવી જાય છે કે પરમાત્મા કલ્યાણકારી છે. આ સૂષ્ટિરૂપી નાટકમાં જે કંઈ પણ ઘટના બને છે તેમાં કંઈક કલ્યાણ સમાચેલું જ હોય છે. પરંતુ ખરાબ ઘટના જોઈને આપણી સ્થિતિ (અવસ્થા) ડગમગ થઈ જાય છે. તો પરમપિતા પરમાત્મા કહે છે કે ગમે તે પરિસ્થિતિમાં તમારી સ્થિતિને એકરસ બનાવો. તેના માટે.....

- કયારે પણ સાંભળેલી વાતો પર વિશ્વાસ નહીં કરો. એક પરમાત્મા દ્વારા જ સાંભળો. ફાલતું વાતોથી મુક્ત રહો.
- કયારેય કોઈની નિંદા ન કરો કારણ કે આ સૂષ્ટિરૂપી અનાદિ દ્રામામાં દરેક

(અનુસંધાન પેજ નં. ૨૦ પર)

સંતુષ્ટતા : ગુણ કે શક્તિ ?

બી.કે. અધિકારેલીબાગ, વડોદરા

સંગમ પર બાપદાદાની વિશેષ દેણ છે સંતુષ્ટતા, સંતુષ્ટતા સર્વને પ્રિય છે. સાદેવ પ્રાપ્તિ સંપદ્ધ છે, કારણ કે જ્યાં સંતુષ્ટતા છે ત્યાં અપ્રાપ્તિ માટે કોઈ સ્થાન નથી. ધારણાથી જીવનમાં સંપૂર્ણ સંપદ્ધતાનો સ્વત્ત: અનુભવ થવા લાગે છે, અને જ્યારે આ સંતુષ્ટતા રૂપી ગુણની ધારણામાં જ્યારે પરિપક્વતા આવી જાય છે ત્યારે એ શક્તિ સ્વરૂપ થઈ સામે આવે છે. એવી શક્તિ જેની સામે કચારેય પણ, કોઈપણ પ્રકારની પરિસ્થિતિ ટકી નથી શકતી. સંતુષ્ટતાની શક્તિ સાદેવ પરિસ્થિતિ પર વિજયી હોય છે, કારણ કે પરિસ્થિતિ બદલાતી રહે છે પરંતુ સંતુષ્ટતાની શક્તિ સદા પ્રગતિની પ્રાપ્તિ કરાવે છે. તો સંતુષ્ટતા જીવનમાં આવવાથી શું પરિવર્તન આવે છે કે સાદેવ પ્રગતિ પ્રાપ્ત કરાવે છે અને સદા વિજયી બનાવે છે ? આનો ઉત્તર છે સદા તૃપ્તિનો અનુભવ. સંતુષ્ટતાની શક્તિ હારા થતી પ્રાપ્તિઓ.

સંતુષ્ટતારૂપી શક્તિની વિશેષ દેણ છે ‘સાક્ષી દૃષ્ટા’ બાપદાદા કહે છે દૃશ્યો કેટલા પણ બદલાય પણ સાક્ષી દૃષ્ટાની સીટ પર સ્થિત રહેવાળા સંતુષ્ટ આત્મા સાક્ષી થઈને દરેક પરિસ્થિતિને સ્વ સ્થિતિથી બદલી દે છે. સંતુષ્ટતાનો બીજો અર્થ જ છે સંપદ્ધતા અને જે આત્મા સર્વ ખજનાઓથી સંપદ્ધ હશે એ જ સંતુષ્ટ છે. અસંતુષ્ટતા અર્થાત् અપ્રાપ્તિનો અનુભવ. દેવતાઓને સદા વરદાની હાથ બતાવવામાં આવે છે કારણકે દેવી-દેવતાઓ સદા સંપદ્ધ છે.

હવે સમય પ્રમાણે આપણે આત્માઓએ તીવ્ર ગતિથી સંપદ્ધતાની સ્ટેજને પ્રાપ્ત કરી વિશ્વને સંપદ્ધતાનું દાન આપવાની આવશ્યકતા છે. આના માટે જરૂરી છે આપણું સ્વયંનું ભરપૂર હોવું.

પરમાત્મા સાગર આપણે એમના બાળકો માસ્ટર સાગર. સાગર શાંદ જ ભરપૂરતા અને સંપદ્ધતાને દર્શાવે છે. સંતુષ્ટતાનો ગુણ સર્વગુણોમાં સર્વશ્રેષ્ઠ ગુણ છે. કોઈ રાજાને ભરપૂર શ્રીંગાર હોય પણ એને મુગાડ જ ના પહેરાવ્યો હોય તો એ રાજા, રાજા નહીં કહેવાય. આજ રીતે સંતુષ્ટતા સર્વ ગુણોમાં તાજ સમાન છે. જે આત્માઓ સંતુષ્ટ છે એ રાજ છે અને જે અસંતુષ્ટ છે તે ભરપૂર હોવા છતાં કંગાર છે, કારણ કે અસંતુષ્ટતાનો કોઈ અંત નથી, કેટલું પણ હોય છતાં અભાવનો અનુભવ કરાવે છે. જ્યારે સંતુષ્ટતા છે જ કુલસ્ટોપ. જ્યાં સંતોષ છે ત્યાં કુલસ્ટોપ છે. અત્યકાલના ત્યાગમાં બહુકાલનું ભાગ્ય. બાપદાદાએ આપણાને શીખવાડયું છે ત્યાગમાં ભાગ્ય. ‘તમારો ત્યાગ તો બદાને નજર આવે છે પરંતુ તમારું ભાગ્ય કોઈને નજર નથી આવતું.’

સ્થૂળ વસ્તુ અને દરઢામોના ત્યાગથી સર્વેની નજરમાં આવે છે કે આ લોકો નો ત્યાગ બહુ મોટો છે પણ આપણું ભાગ્ય કેટલું ઊંચું છે એ વાતથી સૌ અજ્ઞાત છે, કારણ કે વર્તમાન સમય કર્શેનું દેખાઈ શકે તો એ ત્યાગ જ છે. કારણ કે આપણું ઊંચ તે ઊંચ ભાગ્ય વર્તમાન અને ભવિષ્યના ભાલમાં ગુપ્ત છે. ત્યાગ એ અસંતુષ્ટતાનું પ્રતીક નહીં પણ ત્યાગ અર્થાત્ અંતરનો સંતોષ. જ્યારે ભગવાન મળી ગયા તો હવે મારે કશાની આવશ્યકતા નથી આ અનુભૂતિ સંતુષ્ટતાનો અનુભવ કરાવે છે અને આ અનુભૂતિમાં સંપૂર્ણ સંતુષ્ટ હોઈએ છે ત્યારે કોઈ પણ પ્રકારનો ત્યાગ બહુ સહજ થઈ જાય છે કારણ કે આપણાને સિવાય પરમાત્મ ઘાર કશાની આવશ્યકતા રહેતી નથી.

વર્તમાન સમય પ્રમાણ આ અનિવાર્ય છે કે
(અનુસંધાન પેજ નં. ૦૭ પર)

રાજ્યોગ : જીવન જીવવાની કલા

બી.કે. ગાયત્રીબેન, કોલાબા, મુંબઈ

સર્વ યોગોમાં રાજ સમાન શ્રેષ્ઠ યોગ રાજ્યોગ છે. રાજ્યોગ દરેક ધર્મવાળા, દરેક દેશવાળા, નાના-મોટા, કાળા-ગોરા, અત્રી-પુરુષ બધા પ્રકારના લોકો શીખી શકે છે. રાજ્યોગ શીખવો સરળ હોવાથી તેને સહજ રાજ્યોગ પણ કહે છે. જે પ્રવર્તમાન સમયમાં સ્વયં પરમાત્મા દ્વારા શીખવાડવામાં આવે છે.

રાજ્યોગ અર્થાત્ પોતાને ભૂકુટીની મદ્યમાં બિરાજમાન જ્યોતિર્ભૂત આત્મા સમજુ, નિરાકાર જ્યોતિર્ભૂત પરમાત્મા શિવની સ્નેહચુક્ત યાદ. રાજ્યોગમાં આત્મ-અનુભૂતિ, પરમાત્મ-સ્મૃતિ, સ્વદર્શન ચક - લક્ષ્યની સ્મૃતિ, વિશ્વ નાટકના ફાન દ્વારા સમયની ઓળખાણનું શિક્ષણ અપાય છે. રાજ્યોગના અભ્યાસથી સંપૂર્ણ પવિત્રતા અને દિવ્ય ગુણોની પ્રાપ્તિ થાય છે. પવિત્રતા જ સુખશાંતિની જનની છે. પવિત્રતા જ સર્વ સમસ્યાઓનું સમાધાન છે. રાજ્યોગથી અનેક દિવ્ય શક્તિઓનો વિકાસ થાય છે. રાજ્યોગથી દુઃખ આપનાર વ્યસનો, દુર્ગુણો, વિકારોથી મુક્તિ મળે છે. રાજ્યોગથી સોંગ કળા સંપૂર્ણ, સર્વ ગુણ સંપદ, સંપૂર્ણ નિર્વિકારી બનાય છે. રાજ્યોગથી જીવન જીવવાની શ્રેષ્ઠ કળા પ્રાપ્ત થાય છે.

સંસારની સૌથી શ્રેષ્ઠ કલા છે : જીવન જીવવાની કલા (Art of Living) શરીરમાં આત્માનું હોવું એ જ જીવન છે. આત્મા છે તો તેની પાસે મન, બુદ્ધિ, સંસ્કારની સૂક્ષ્મ શક્તિઓ છે. આત્મા એક આદ્યાત્મિક શક્તિ છે, જેમાં અદ્ભુત ગુણોનો અને દિવ્ય શક્તિઓનો ભંડાર ભરેલો છે. આ ગુણો-શક્તિઓના પ્રયોગ પર આધારિત જીવનને જ આદર્શ જીવન કહેવામાં આવે છે. આદર્શ જીવન જીવવાની તથા સુખશાંતિમય જીવન જીવવાની

કલા યોગથી કેવી રીતે પ્રાપ્ત થાય તે માટે કેટલીક ચુક્તિઓનો વિચાર કરીશું.

૧. સકારાત્મક ચિંતન - Positive Thinking :

પથ્થર તોડનાર બે શિલ્પીઓનું દ્વારા બોધપ્રદ છે. એક શિલ્પી કહે છે કે હું પથ્થર તોડવાની કાળી મજૂરી કરી રહ્યો છું. બીજો શિલ્પી કહે છે કે હું તો મંદિરમાં સ્થાપના કરવા માટે ભગવાનની મૂર્તિ બનાવવાનું મહાન કાર્ય કરી રહ્યો છું. કાર્ય એક હોવા છતાં બંનેના ચિંતનમાં કેટલો તફાવત છે ? સકારાત્મક ચિંતનથી જ સુખી થવાય છે અને જીવન હર્યુભર્યુ લાગે છે. કાર્યનો આનંદ મળે છે.

૨. આશાવાદી વલણ - Optimistic Attitude :

એક વિદ્વાને યોગ્ય જ કહ્યું છે કે લાખો નિરાશાઓમાં એક અમર આશા છૂપાયેલી છે. આશા ન છોડવી, નિરાશ ન થવું. જેલના સળીયાઓ પાછળ ઉભેલા બે માનવીઓએ સામેના તળાવના પાણીમાં શું જોયું ? એકે જળના કીચડમાં ખીલેલા કમળને જોયું તો બીજાએ જળમાં પ્રતિબિંબ રૂપે દેખાતા ચંદ્રમાં દાગ જોયો. એક કીડી દાણાને મોંમા પકડીને જતા વારંવાર પડી જાય છે છતાં પ્રયત્ન ચાલુ જ રાખતાં લક્ષ્ય સ્થાને પહોંચી જ જાય છે. આ કીડીના દ્વારાંતથી પણ બોધ મળે છે કે પુરુષાર્થ ચાલુ જ રાખવો. આશાવાદી વલણ કેળવવું. આજ નહિ તો કાલ મને સફળતા જરૂર મળવાની જ છે, એટલે જ પરમાત્મા કહે છે : ‘સફળતા અર્થાત્ વિજય આપણો જન્મ સિદ્ધ અધિકાર છે.’ નેપોલિયન જેવો સમાચાર પણ કહેતો હતો કે ‘અશક્ય’ જેવો શર્દુ મારી ડીક્ષનેરીમાં નથી. Nothing is impossible. કરોળીયો જળ

કરતાં ભોંય પર પડી પછાય છે છતાં છેવટે જાળની રચના કરીને જ રહે છે. આશા ન છોડવી. પોઝિટીવ એપ્રોયો રાખવો.

૩. શુભ ભાવના - Good Wishes :

શુભ ભાવના અને શુભ કામના રાખી શુભ કાર્યો કરવાથી આપણાને આશીર્વદ - દુઆઓ પ્રાપ્ત થાય છે. ‘દુઆયેં દો, દુઆયેં લો.’ આ અંગે રામ-રાવણાની વાતા જાણવા જેવી છે. રામ એ સદાચાર સદ્ગુણોનું પ્રતીક છે. રાવણ એ દુરાચાર બુરાઈનું પ્રતીક છે. રામને શિવ પાસેથી શક્તિ મેળવવા એક વખત શિવલિંગની સ્થાપના કરવી હતી. લિંગની સ્થાપના અને પૂજા માટે બ્રાહ્મણની જરૂર હતી. રામ પાસે ક્ષત્રિય અને વાનરો જ હતા. રાવણ બ્રાહ્મણ હતો. પૂજા કાર્ય માટે હનુમાન રાવણને બોલાવવા ગયા પરંતુ હનુમાને રાવણને શશ્રુ સમજુને બોલાવ્યો તો રાવણ આવ્યો નહિં. ત્યારબાદ લક્ષ્મણ રામની આજ્ઞાથી ગયા અને રાવણને માન સન્માન આપી નમૃતાથી વિવેકપૂર્વક બોલ્યા : ‘હે લંકેશ્વર, બ્રાહ્મણોમાં અતિ ઉત્તમ, તમને વનવાસી શ્રીરામ પૂજા કાર્ય માટે બોલાવે છે.’ તો તે તૈયાર થઈને આવે છે અને કાર્ય સંપદ્ધ થાય છે. પછી રામ-રાવણને દક્ષિણા રૂપે કાંઈ પણ મંગવાનું કહે છે તો તે ના પાડે છે. પરંતુ રામે ખૂબ જ આગ્રહપૂર્વક વિનંતી કરી કે તું જે મંગીશ તે હું તને આપીશ. તો રાવણ અંદરથી જાણતો હતો કે રામ ખૂબ સદાચારી છે. તેથી રાવણ રામ પાસે માંગે છે કે, “હે રામ, મને એટલું વરદાન આપો કે હું ક્યારે ય તમારી શુભ ભાવનાઓથી, સદ્ગુણોથી પ્રભાવિત ન થઉં.” આ વરદાન માંગી રાવણ પોતાની આસુરી વૃત્તિઓને પ્રગટ કરે છે, કે જેને તે છોડવા તૈયાર નથી, કહેવાનો અર્થ એ કે દુરાચારી દુરાચારથી ડરતો નથી, પરંતુ સદાચારથી ડરતો હોય છે. પોઝિટીવ સદા નેગેટીવથી સ્ટ્રોંગ શક્તિશાળી હોય છે. તેથી

હંમેશા ચાદ રાખો કે ‘શુભભાવનાથી જ દુર્ભાવના પર વિજય મળે છે.’

૪. પ્રશંસા - Appreciation :

બીજાની પ્રશંસા કરો. બીજાના સારા કાર્યની કદર કરો. ખુદ પોતાની પણ કદર કરો. સ્વમાન (Self respect) કેળવો. ભૂલ થઈ જાય તો ભૂલનો સ્વીકાર કરો. આ માટે એકરાર કરવાની શક્તિ જોઈએ. ભૂલનો સ્વીકાર કરી દિલગીરી દર્શાવવાથી આપણી મહાનતા વધે છે. બ્રહ્માબાબા કોઈની ભૂલ તરફ દ્વારા ખેંચાવતા પહેલાં તેની પ્રશંસા કરતા જેથી દુઃખ ન થાય.

૫. તનાવ મુક્ત જીવન - Tension Free Life :

તનાવ = તન + આવ. તનના ભાનમાં આવવાથી દેહભાનને કારણે તનાવ (ટેન્શન) આવે છે. ટેન્શનને કારણે ચિંતાને લીધે ડીપ્રેશન, અનિદ્રા, એસીડીટી, બલડ પ્રેશર જેવા અનેક રોગ ઉદ્ભવે છે. ટેન્શન, સ્ટ્રેસ એ એક પ્રકારનું દર્દ છે, જે મને બોધ આપી રહ્યું છે કે હે આત્મા, તારે કાંઈક શીખવું પડશે અને હવે તારી જાતને બદલવી પડશે. આ દર્દ એક સંદેશ વાહન બનીને આવે છે. એક સ્લોગન ચાદ રાખવા જેવું છે. ‘બદલા ન લો, બદલ કર દિખાઓ.’ મોલ થનાર ગોલ બને છે. એક સૂત્ર ચાદ રાખો : ‘ગમશે, ફાવશે, ચાલશે.’ પરિસ્થિતિઓનો સ્વીકાર (Accept) કરો. ઓલ્ટરનેટીવ-વિકલ્પ શોધો. નેગેટીવને અવગાણો (Avoid). કેટલાક સ્ટ્રેસને ટ્રાન્સફર કરી છન્હવાશ અનુભવતા હોય છે. એક આદમી પોતાના બોસની જોહુકમીથી તંગ આવી જતાં ટેન્શન અનુભવતાં પોતાના ઘેર બોસનો ફોટો રાખી ખીલી ઠોકતો જાય છે અને જૂએ છે કે કેટલી ખીલીઓ લાગી છે? પહેલાં પોતાને બદલીને પરિસ્થિતિઓને બદલવાનું વિચારો. હેલીકોટરની જેમ ઉપર ઉડીને પરિસ્થિતિઓની

ઉપર જઈને પોતાની પરિસ્થિતિનો ઉકેલ લાવો. સમાધાન સ્વરૂપ બનીને સમસ્યાઓનો અંત લાવો.

૬. વ્યર્थથી મુક્તિ - Liberty from Waste :

વ્યર્થ સંકલ્પ, વ્યર્થ બોલ, વ્યર્થ કર્મ, વ્યર્થ ભાવથી મુક્ત બનો. વ્યર્થ સંકલ્પની હારમાળા ઉદ્ઘાઈની જેમ આત્માની શક્તિઓને કોરી ખાય છે. લીકેજનું કાર્ય કરી ખાતીપણાનો અનુભવ કરાવે છે, યાકનો અનુભવ કરાવે છે અને મડદાની જેમ દુર્ગાંધિ ફેલાવે છે.

વ્યર્થ સંકલ્પથી મુક્ત બનવા બીજાના દોષ ન જોવા. પરચિંતન ન કરવું. શ્રીમતનું ઉત્ત્વલંઘન ન કરવું. ભૂતકાળની વાતોને વાગોળવી નહિ. પૂર્વગ્રહ અને અનુમાનને તિલાંજલી આપવી, ઈઞ્ચા, દ્રેપ, નિંદા, ખોટી હરીફાઈથી બચવું. જેલસી (ઇઞ્ચા) જેલ ભેગી કરે છે. વ્યર્થ વાતો, નિંદા-કુથલી સાંભળવી નહિ. વ્યર્થ જોવું નહિ, વ્યર્થ બોલવું નહિ. કર્મની ગણન ગતિને સમજું વ્યર્થ કર્મ કે વિકર્મથી બચવું.

૭. નેગેટીવથી મુક્તિ - Liberty from Negativity :

ફોટાની નેગેટીવ જોવી ગમતી નથી જ્યારે પોર્ઝીટીવ જોવી ગમે છે. નેગેટીવીટી - નકારાત્મકતાને કારણે દુઃખ દર્દ પેદા થાય છે અને જીવન બોલરૂપ લાગે છે. ગાંધીજીના પ્રણાવાંદરાઓનું ચિત્ર બોધપ્રદ છે કે : ‘બુરા મત સુનો, બુરા મત બોલો, બુરા મત દેખો’, પરમાત્મા તો તેથી પણ આગળ જઈને કહે છે : ‘બુરા મત સોચો, બુરા મત કરો.’ નેગેટીવીટીથી મુક્ત બનવા અંગેજુના C (સી) અક્ષરથી શરૂ થતા સાત શરૂદોથી મુક્ત બનો.

1. Criticism (ક્રીટીસિઝમ) આલોચના ન કરો.
2. Comparision (કંપેરીઝન) તુલના પરસ્પર ન કરો.

3. Correction (કરેક્શન) સુધારણા માટે ટોકવાનું બંધ કરો.
4. Complain (કંપલેઇન) ફરિયાદ કરવાનું છોડો.
5. Care Lessness (કેરલેસનેસ) લાપરવાહી છોડો.
6. Comment (કોમેન્ટ) ટિચણી કરવાનું બંધ કરો.
7. Competition (કોમ્પ્યુટીશન) ખોટી હરીફાઈ ન કરો.

નકારાત્મકતાને છોડવાથી જ જીવનમાં સાચી શાંતિ અને ખુશી આવશે.

૮. દિવ્ય ગુણોની ધારણા - Divine Virtues :

જીવન જીવવાની કળા માટે દિવ્ય ગુણોની ધારણા અનિવાર્ય છે. સહનશીલતા, પવિત્રતા, મધુરતા, નમ્રતા, અંતર્મુખતા, નીડરતા, પ્રસંજીતા, ગંભીરતા, સંતુષ્ટતા, દૈર્યતા જેવા દિવ્ય ગુણો ધારણા કરો. Tolerance is tonic of Life સહનશીલતા સુખશાંતિનો આધાર છે. સહન કરીશું તો શહેનશાહ બનીશું. ઠોકર ખાઈશું તો ઠાકુર બનીશું. સહન કરવું અર્થાત આગળ વધવું. વૃક્ષ પથ્થર મારનારને ફળ આપે છે તેવી રીતે આપણે પણ અપકારી પર ઉપકાર કરવો. કોઇમુક્ત બનાવું. આવેશમાં ન આવવું. સહનશીલતા દિવ્ય આભૂષણ છે. નમ્રતા માટે કહેવાય છે કે નમે એ સૌને ગમે, અંતર્મુખતા માટે કહેવાય છે કે અંતર્મુખી સદા સુખી, સંતોષી નર સદા સુખી, ખુશી ક્ષેસી ખુરાક નહીં, ધીરજનાં ફળ મીઠાં.

ધીરજ માટે એક દૃષ્ટાંત બોધદાયક છે. એક આદમી હતો, જેનામાં થોડી પણ ધીરજ ન હતી. કોઈ સાધુએ તેને કહ્યું કે તું રોજ સવારે ઉઠીને

૧૦. વિદેહી સ્થિતિ અને બેલેન્સ - Consciousness & Balance :

ધર્મ અને કર્મનું બેલેન્સ જરૂરી છે. યાદ અને સેવાનું, ગંભીરતા અને રમણિકતાનું, જ્યારા અને પ્રાર્થાનું, લૌકિક અને અલોકિક જીવનનું બેલેન્સ ખૂબ જરૂરી છે. નટ હાથમાં લાકડી રાખી બેલેન્સ સાચવી દોરડા પર નાચ કરતો ચાલે છે, જે કલા ગણાય છે. ધર્મ અને કર્મના બેલેન્સ માટે જનક વિદેહીનું દૃષ્ટાંત જાણીતું છે. વિદેહી સ્થિતિ કેવી રીતે ધારણ થાય તે માટે જનક રાજ એક સંન્યાસીને હાથમાં દીપક લઈને મહેલની પ્રદક્ષિણા કરવાનું જણાવે છે, પરંતુ દીપક ઓલવાય નહિ તે શરતે. સંન્યાસી પ્રદક્ષિણા કરીને પાછો આવે છે ત્યારે જનક તેને મહેલ કેવો લાગ્યો તેના વિશે પૂછે છે ત્યારે સંન્યાસી પ્રત્યુત્તરમાં જણાવે છે કે માઝું ધ્યાન તો દીપક પર જ હતું. તેથી મહેલની કલાકારીગારી વિશે મને ખબર નથી. આમ આત્મિક સ્થિતિમાં ધ્યાન પરોવીને કર્મ કરતા રહેવું, યોગચુક્ત રહી કર્મ કરવા જેને કર્મયોગીની વિદેહી સ્ટેજ કહે છે. સાક્ષીભાવ કેળવવો. અનાસક્ત જીવન જીવવું. બેછદની વૈરાગ્યવૃત્તિ કેળવવી. સંસારથી જ્યારા અને પ્રભુના જ્યારા રહેવાના બેલેન્સની કળા શીખી લેવી. વિદેહી બની યોગ અને કર્મનું બેલેન્સ જાળવવું.

૧૧. સંસ્કાર પરિવર્તન - Transformation :

યોગથી પુરાણા આસુરી સંસ્કારોનો વિનાશ થાય છે અને નવા દૈવી સંસ્કારોની ધારણા થાય છે. સુખી જીવન માટે સંસ્કારોનું પરિવર્તન જરૂરી છે. દોષ દૃષ્ટિ દૂર કરી ગુણગ્રાહી દૃષ્ટિ કેળવવી, હંસ જેવી ક્ષીરનીર જ્યાચ્યવૃત્તિ કેળવવી, હંસની જેમ અવગુણોને છોડી ગુણોને અપનાવવા. કથની-કરનીમાં સમાનતા લાવવી. પરિવર્તન

(અનુસંધાન પેજ નં. ૩૦ પર)

રાજ્યોગથી થતી પ્રાપ્તિઓ

યોગથી અનંત પ્રાપ્તિઓ થાય છે. એમાંથી મુખ્ય એ છે તે યોગથી ભગવાન આપણા સાથી બને છે અને આપણે ભગવાનના સાથી બનીએ છીએ. આજકાલ યોગ શીખવાડવા માટે બહારથી કંપનીઓનાં, સંસ્થાઓનાં નિમંત્રણ મળે છે. ત્યાં તનાવ દૂર કરવા માટે યોગનો અભ્યાસ કરાવે છે. યોગથી તનાવમુક્તિ થાય છે. એની વધારે પ્રસિદ્ધ થાય છે. તનાવમુક્તિનો યોગનું એક ફળ છે. પરંતુ યોગરૂપી વૃક્ષ અગણિત ફળોથી લદાયેલું છે. એનાથી અનેક પ્રાપ્તિઓ થાય છે. સૌથી મુખ્ય પ્રાપ્તિ એ છે કે તેનાથી આત્મા અને પરમાત્માનું મિલન થાય છે અને ભગવાન યોગીનો સાથી બની જાય છે. એને ભગવાનનો વારસો ભગવાન પાસેથી મળે છે. આપણે જોઈએ છીએ કે સમયના પ્રવાહિમાં આ વાત ગોણ બની જાય છે. તનાવમુક્તિ, ટેન્શન ફી વધારે પ્રસિદ્ધ થાય છે. આજકાલ લોકોને આની જરૂર છે. એમાં શંકાને કોઈ સ્થાન નથી. પરમાત્માને કેટલાક લોકો માને છે અને કેટલાક માનતા નથી. એમના જીવનમાં તનાવ છે. એનાથી સત્ત્વરે મુક્ત થવા ઈર્છે છે. કેટલાક સમય પહેલાં એમ કહેવાતું હતું કે ‘સારો મેનેજર (પ્રબંધક) એ કે જેને હાઈ એટેક આવે છે. જે તેને હાઈ એટેક ના આવે ચા હૃદયરોગથી પીડિત ના થાય તો કદાચ તે સારો વહીવટદાર ના ગણાય. જવાબદારીથી કામ કરતો નહીં હોય. તે બેદરકાર માણસ હશે, કર્તવ્ય બાબત વધારે વિચારતો નહીં હોય. કામચોરી કરતો હશે. એની પાસે કેટલાયે કર્મચારી હોય છે. દિનપ્રતિદિન તેમાં પર્ચિવર્તન થાય છે. આટલી બધી જવાબદારીઓ હોય તો હાઈ એટેક થાય તે સ્વાભાવિક છે.’ આમ કહેવામાં આવતું હતું. જ્યારે મેડિટેશન (યોગ)

વિશે સમજયા અને અનુભવ કર્યો કે એનાથી મનને પુનઃ શક્તિ મળે છે. તનાવ દૂર થઈ જાય છે એ પછી વહીવટદાર માટે ઉપરની વાતો કહેવાતી હતી તે બંધ થઈ ગઈ.

યોગથી તો અનેક લાભ છે.

અમે પણ આજકાલ કેટલીયે જાતના કોર્સ કરાવીએ છીએ. એમાં વારંવાર એ કહેવામાં આવે છે કે યોગથી તનાવ (Tension) મુક્તિ મળે છે. યોગથી માનસિક તાણ (Stress) દૂર થાય છે. આપણે યોગમાં તનાવમુક્ત પ્રશાસન અને તાણમુક્ત પ્રશાસન વગેરેને અગ્રીમતા આપીએ છીએ. લોકોની નજુક આવવાનું આ એક સારું સાધન છે. આ એમના માટે એક આકર્ષણ છે. પણ આપણે આ વિશે જરૂર વિચારવું જોઈએ. સાકારબાબાની સાથે અમારા જીવનના દિવસો વિત્યા. મેં જોયું કે બાબા આવી બાબતોને બહુ ઓછું મહિંદ્રા આપતા હતા. ડોક્ટર્સની જે હોલિસ્ટીક હેલ્થ કોન્ફરન્સ કરીએ છીએ, તેઓ પણ મોટે ભાગે એ કહે છે કે ‘ધણી બધી બીમારીઓ છે જે માનસિક કારણોને લીધે થાય છે. તનાવને કારણે થાય છે. જો તેને દૂર કરવી હોય તો યોગનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ.’ પરંતુ બાબાનું એ કહેવું હતું કે સ્વાસ્થ્યતો યોગથી મળે જ છે. પણ માત્ર આ એક જ પ્રાપ્તિ નથી. યોગથી મળનારી કેટલીયે સિદ્ધિઓમાંની તે એક છે. બાબા કહેતા હતા કે રાજ્યોગથી તમે સદાકાલ માટે નિરોગી બની જાઓ છો. રોગશોકનું નામનિશાન રહેતું નથી. યોગ માત્ર બીમારીઓને દૂર કરવા માટે, તનાવમુક્તિ માટે જ નથી, યોગથી તો અનંતલાભ મળે છે. યોગથી વિશ્વનું ‘સ્વ’ રાજ્ય મળે છે. આપણે મૃત્યુને જુતી શકીએ

છીએ. મનમાં સદા આહલાદ, આનંદ, શાંતિ રહે છે. દિવ્યગુણોનો તથા વ્યક્તિત્વનો વિકાસ થાય છે. શું આ પ્રાપ્તિઓ ઓછી છે? શું આનું કોઈ મહિંત્વ નથી? સૌથી મોટી વાત છે. આત્મા અને પરમાત્માનું મિલન. એનાથી વધારે આ દુનિયામાં બીજું શું છે? આપણે કહીએ છીએ કે સ્વયં ભગવાન મળી ગયા તો સર્વસ્વ મળી ગયું. ટેન્ઝન દૂર થવાથી તો સર્વ કાંઈ મળી જતું નથી. લૌકિક લોકો પણ કહે છે કે સ્વાસ્થ્ય ગુમાવ્યું તો ઘણું બદ્ધું ગુમાવ્યું. એ તો નથી કહેતા કે સ્વાસ્થ્ય ગયું તો સર્વ કાંઈ ગયું. યોગથી જે પ્રાપ્તિઓ થાય છે તેને આપણે દ્યાનમાં લેવી જોઈએ કે આપણને તે પ્રાપ્ત થાય છે કે નહીં. પછી બીજાઓને એ વિશે સમજાવવા જોઈએ. આત્મા-પરમાત્માના મિલનનું જે સુખ છે એની તુલના રાજ્યભાગ્ય સાથે પણ કરી શકતા નથી. તેનાથી કેટલાયે ગણી આ શ્રેષ્ઠ છે. ભક્તિમાર્ગમાં એવાં ઉદાહરણો મળે છે કે કેટલાયે રાજી રાણીઓ પરમાત્મા મિલન માટે રાજ્ય, પરિવાર, સુખ, સંપત્તિનો ત્યાગ કરીને જંગલમાં ગયા. પવિત્રતા, દિવ્યતા, કુહાનિયત તથા આપણી જીવન પદ્ધતિના ફલ સ્વરૂપે યોગીજીવનથી જે પ્રાપ્તિઓ થાય છે તે અદ્વિતીય છે, અનુપમ છે. એની કોઈની સાથે તુલના થઈ શકતી નથી. એના જેવી બીજી કોઈ ચીજ છે જ નહીં. એનું મૂલ્ય કોઈ ચૂકવી શકતું નથી. ઉદાહરણરૂપે - યોગથી આપણાં જન્મ જન્માન્તરનાં વિકર્મો ભર્મ થઈ શકે છે શું આ કોઈ અન્ય પુરુષાર્થી શક્ય છે? માત્ર તનાવથી મુક્ત થવાથી કોઈ સદા સુખી બની જતું નથી. જ્યાં સુધી વિકર્મ દગ્ધ ન થાય ત્યાં સુધી કોઈ સુખી થઈ શકતું નથી, જીવનમુક્તિ નામની જે પ્રાપ્તિ છે તેતો આપણા ભાગ્યમાં આવી શકતી નથી. જ્યારે આપણા જૂના હિસાબ કિતાબ સમાપ્ત થાય ત્યારે જ જીવન મુક્તિ મળે છે તે માટે યોગ જ ઉપાય છે.

યોગથી સર્વાંગી વિકાસ થાય છે.

બાબા કહે છે યોગથી સર્વાંગી વિકાસ થાય છો. યોગથી સ્વાસ્થ્ય સારું થાય છે. બાબા કહે છે યોગ સર્વાંગી પ્રાપ્તિ કરાવે છે. કોઈ ચીજ બાકી રહી જતી નથી. સંસારમાં એવો કોઈ પુરુષાર્થ યા સાધના નથી જેનાથી સર્વ પ્રાપ્તિઓ એક સાથ થઈ જાય. મનુષ્ય દવા કરે છે અને બીમારી દૂર થઈ જાય છે. ભોજન કરે છે તો ભૂખ દૂર થઈ જાય છે. પાણી પીએ છે તો તૃપા તૃપ્ત થઈ જાય છે. કસરત કરે છે તો નસો ખૂલે છે. એક પુરુષાર્થી તો એક બે ચા દસ વીસ પ્રાપ્તિઓ થાય છે, સર્વ પ્રાપ્તિઓ નહીં. વળી તે સદાકાળ રહેતી નથી. સર્વ પ્રાપ્તિઓ સદાકાળની બની જાય તે માટે યોગ જ એક ઉપાય છે. આ વાત આપણી બુદ્ધિમાંથી સરકી જવી ના જોઈએ. યોગથી સર્વ અને સદાને માટે પ્રાપ્તિઓ થાય છે. આ યોગથી માત્ર થોડા સમય માટે હેલ્દી (તંદુરસ્ત) અને હૈપી (સુખી) બનતા નથી પણ એવરહેલ્દી અને એવરહૈપી બને છે. લોકો ‘મૃત્યુંજયનો મંત્ર’ જ્પે છે જેથી મૃત્યુ પર જીત મેળવીને અમર બને. સત્યાગ્રહમાં દેવતાઓ અમર હોય છે. આ યોગથી ઘણી મોટી પ્રાપ્તિ એ છે કે મનુષ્ય પોતાનું શરીર સ્વર્દ્ધણાથી છોડી દે છે.

યોગથી ઈશ્વર જ આપણા સાથી બની જાય છે. પછી બીજું શું જોઈએ! યોગ લાગશે કઈ રીતે? યોગ લાગતો કેમ નથી? યોગની આઠ ભૂમિકાઓ છે કોઈ પણ પાકની લણણી કરવી છે તો બીજ વાવવાં પડે છે. બીજ વાવવાં પહેલાં ધરતી ખેડીને તૈયાર કરવી પડે છે. પછી પાણીનું સિંચન કરવું પડે છે. એમાં જે પથ્થર, કાંકરા, રોડાં, કાંટા છે એને દૂર કરવાં પડે છે. જે રીતે ફળ પ્રાપ્ત કરતાં પહેલાં ભૂમિ તૈયાર કરવી પડે છે અને તેનો

વધારેમાં વધારે વિકાસ કરવો પડે છે એનાં પણ પગથિયાં છે. જીવનના દરેક પગલામાં દરેક સાધનામાં આમ કરવું પડે છે. બીજા યોગમાં જેને ચમ કહેવામાં આવે છે તેને આપણે દિવ્યગુણોની ધારણા અને ઈશ્વરીય મર્યાદાઓ અને નિયમ - સંચયમ કહીએ છીએ. જ્યાં મર્યાદાઓ અને નિયમોનું પાલન થતું નથી, ત્યાં દિવ્યગુણોની ધારણા થતી નથી. ત્યાં યોગ કઈ રીતે લાગી શકે ? લાગી જ ના શકે. આ અસંભવ છે. જેનામાં દિવ્યગુણો નહીં હોય, એનો યોગ લાગશે નહીં.

દિવ્યગુણોમાં મુખ્ય છે ધીરજ, સંતોષ સહનશીલતા, મધુરતા, કરુણા, જેની પાસે આ ગુણ અધિક માન્યામાં હોશે એને યોગ લાગશે. જેનામાં આ ગુણ નહીં હોય એનો યોગ લાગશે નહીં. જે દિવસે કોઈ કહે છે કે આજે મારો યોગ બરાબર લાગતો નથી તો આપ જોશો કે એ દિવસે એણે કોઈ દિવ્યગુણો છોડી દીધી હોશે યા સહનશીલતા છોડી દીધી હોશે. જીવનમાં સંતુષ્ટટા હોવી ધણી જરૂરી છે. દુઃખની ઉત્પત્તિ ખરાબ કામોથી થાય છે. કર્મની ઉત્પત્તિ ખરાબ કામોથી થાય છે. કર્મની ઉત્પત્તિ કયાંથી થાય છે ? કર્મન્દ્રયોથી. કર્મન્દ્રયોથી કામ થાય છે એની ઉત્પત્તિ કેવી હોય છે. સંકલ્પોથી થાય છે. સંકલ્પોની ઉત્પત્તિ ઈરણાથી થાય છે. કોઈને કોઈ પ્રકારની ઈરણા જન્મે ત્યારે સંકલ્પ આવે છે. પછી સંકલ્પ કર્મમાં પરિણામે છે. એ સારા ચા ખરાબ કર્મના ફળસ્વરૂપે આપણાને સુખ ચા દુઃખ મળે છે. આ સુખ દુઃખનું વિશ્લેષણ છે. જેટલી વધારે ઈરણા હોશે તેટલા સંતુષ્ટ રહેવાશે નહીં અને ખુશી પણ રહેશે નહીં જ્યારે ઈરણાઓની તૃપ્તિ થાય છે ત્યારે ખુશી થાય છે. એટલે બાબાએ ધણી વાર કહ્યું છે ‘ઈરણા માત્રમ् અવિદ્યા’ બનો એને બીજા શબ્દોમાં કહેવાય છે બેહદનો વૈરાગ્ય.

॥ ઓમશાંતિ ॥

(પેજ નં. ૨૭નું અનુસંધાન)

શક્તિ માટે ગુલાબ અને સમુદ્રનું ઉદાહરણ ટાંકી શકાય. ગુલાબનો છોડ જમીન નીચેના મળ-મૂત્રનું ખાતર ચુસીને કૂલ રૂપે સુગંધ આપે છે. સમુદ્ર નદીઓ દ્વારા આવેલા કચરાને પેટાળમાં સમાવીને પાણીના વાદળો રચી અમીવર્ષા કરે છે. અગરબંધી જાતે સળગી જઈ વાતાવરણને સુગંધિત કરે છે.

ઉપરોક્ત ચુક્કિતાઓ રાજયોગના અભ્યાસથી પ્રાપ્ત થાય છે. નિરંતર ચાદની ચાચા અને જવાલા સ્વરૂપની ચાદ જરૂરી છે. જવાલામુખીમાંથી લાવા રસ બહાર નીકળે છે તે રીતે જવાલા સ્વરૂપના પ્રચંડ યોગથી અંદર રહેલી બુરાઈઓ બહાર નીકળે છે અને માચાજુત પાવન બનાય છે.

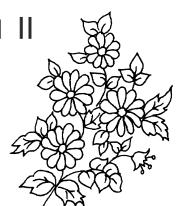
આમ ચાજ્યોગ શ્રેષ્ઠ જીવન જીવવાની ઉત્તમ કલા છે.

॥ ઓમશાંતિ ॥

(પેજ નં. ૩૧નું અનુસંધાન)

છે એવો પણ અનુભવ થશે. આવી આંતરખોજ આપણે સતત ચાલુ રાખીએ, અજ્ઞાન - અંધકાર પલાયન થતો દેખાશે, જ્ઞાનસૂર્યનો પ્રકાશ આપણામાં ફેલાતો દેખાશે. એટલે માત્ર આનંદ અને ફક્ત આનંદ જ જીવનમાં રહેશે બીજું કશું જ નહીં રહે. ચાલો, આપણે એવો આનંદ સ્વયંમાં પ્રાપ્ત કરીએ અને સર્વમાં આવી આંતરખોજ દ્વારા આનંદ જ આનંદ રહે એવી શુભભાવના સાથે સારી સેવા કરીએ.

॥ ઓમશાંતિ ॥

સ્વયંની આંતર ખોજ

બ્ર.કુ. અનિલ, સુરત

સ્વયંની આંતરખોજ એ અનુભૂતિનો વિષય છે. એને પ્રગટ થવાની તાલાવેલી છે. એ જગતના કોલાહલ વચ્ચે નહીં, કોઈ નીરવ શાંતિમાં પ્રગટ થશે. એ શાંદો કે શિખામણોથી ઓળખી ન શકાય. એને માટે સ્વપ્રયત્નની જરૂર છે. ‘હું’ એ એક એવો મોટો પથરો છે જેનો ભાર ભયંકર હોય છે. જે બાજુથે ‘હું’ને મૂકીએ તે બાજુથે દીમે દીમે બધું ટળી પડે છે. જો બચવું હોય તો એને એકદમ પાણીમાં ફેંકી દો. અહુમાં આવતા ‘હું’ને ઓગાળવા માટે આપણે એ વાતને એક નાનકડા દૃષ્ટાંતથી સમજુએ.....

એક સાધુ પોતાના મિત્ર સાધુને મળવા મધ્યરાતે ગયો. બંધ બારીમાંથી પ્રકાશ આવતો હતો; તેથી તેણે બારણું ખટખટાવ્યું. પણ અંદરથી સવાલ આવ્યો. “કોણ છે ?” “હું છું.” એવો જવાબ આપ્યો, પણ બારણું ન ખૂલ્યું. વળી તેણે વારંવાર બારણું ખટખટાવ્યું. પણ અંદરથી કોઈએ જવાબ ન આવ્યો, તેણે મોટેથી કહ્યું, મારા માટે બારણું કેમ ખોલતા નથી ? હું તો તારો મિત્ર છું. ચૂપ કેમ થઈ ગયો ? અંદરથી દીરગંભીર અવાજ આવ્યો. હે અજ્ઞાની, નાસમજ ! તું તારી જાતને વારંવાર “હું - હું” કેમ કહે છે ? હું કહેવાનો અધિકાર પરમ કૃપાળું પરમેશ્વર સિવાય કોઈને નથી. સાંભળ, પ્રભુના દ્વારે “હું”નું તાળું લટકે છે, જે એ તાળાને તોડે તેને માટે જ પ્રભુના દ્વારા - અંતરના દ્વાર સદાને માટે ખુલ્લા રહે છે.

અહુમનો અંત આવે પછી જ સ્વયંની આંતરખોજની શરૂઆત થઈ શકે. આનું કારણ એ છે કે બહાર જોવું સરળ છે અંદર જોવું અદ્યં છે. આંતરખોજ માટે તો ત્રીજું નેત્ર અર્થાત્ દિવ્ય દૃષ્ટિ જોઈએ. અહુમને કચડી નાંખવાની જરૂર

નથી, ભીસી નાંખવાની જરૂર નથી. જો ચોકીદાર જગત હોય તો અહુમનો ચોર કેવી રીતે આવી શકે ? કેવી રીતે પ્રવેશી શકે ? એક ચિંતકે દૃષ્ટાંત આપતાં ઘણું સરસ સમજાવ્યું છે કે, ઓરડામાં જો સાપ હોય તો તમે સાપની એક-એક હિલચાલ પર કેવી બારીક નજર રાખો છો? એ જરાક સળવળાઈ કરે ને આપણે કેવા સાવધા થઈ જઈએ છીએ. એવી જ સાવધાની જીવનમાં કામ, કોઈ, લોભ, મોછ અને અહુકાર, રાગ-દ્રેષ, નિંદા-સ્તુતિ, જ્યા-પરાજ્ય રૂપી ચોરો ન પ્રવેશી જાય તેની સતત જાગૃતિ રાખવી જોઈએ.

અહુમનો ત્યાગ એ સ્વયંની આંતરખોજની અર્થાત્ આત્મ સાક્ષાત્કારની પ્રથમ શરત છે. અહુમથી ઘેરાયેલી વ્યક્તિ બીજાના સુખને જોઈને વધુ દુઃખી થતો હોય છે. અહુકારી માનવી વર્તમાનને ઓળખી શકતો નથી. અહુકારની મૂડીથી એ વેપાર કરવા નીકળે છે, પણ એનો વેપાર લાંબો સમય ચાલતો નથી.

સ્વયંનું દ્વાર અંદરની બાજુએ ખૂલે છે. અહુમનું દ્વાર બહારની બાજુએ ખૂલે છે. અંદરના દ્વારે પ્રવેશવામાં ઘણી મુશ્કેલી હોય છે. અહીં કોઈ સાથી કે સંગાથી હોતો નથી અને આખી યાત્રા અપરિચિત હોય છે. કર્તાનો બોજ માનવીએ ઓછો કરવો જોઈએ અને બીજુ બાજુ ભૂતકાળનો ભાર પોતાના શિરેથી ઉતારવો જોઈએ.

આમ આંતરખોજથી અહુમનું વિસર્જન થતાં મનની સાચી શાંતિનો અનુભવ થશે. મનની સાચી શાંતિ, શાંતિના સાગર પરમપિતા પરમાત્મા ‘શિવ’ની શક્તિનો અનુભવ કરાવશે અને પરમાત્માના દિવ્યગુણો આપણી અંદર ઉતરી રહ્યા

(અનુસંધાન પેજ નં. 30 પર)

ફેફસામાં તેણે પાડ્યા છે કાણ॥

બ્ર.કુ. વિહુલભાઈ રીજીયા, લાઠી

ઇશ્વરે તમને બનાવ્યા માલદાર,
પછી શું કામ બનો છો હવાલદાર ?
તમને અર્પી હતી તેજસ્વીતા,
તમે કરી નાખી તેની મેદસ્વીતા.

મળ્યો હતો સુંદર દેહ તમને,
બેપરવાઈથી આણી નાખ્યો તેમને,
શ્રીમત હતી નિર્વિસની માટે,
સમૃદ્ધિના માર્ગે પ્રચાણ માટે.

સમજદાર સમજુને કરે આદર,
તેનો તમે કર્યો બેફામ અનાદર,
પ્રથમ પાન-પહૂને વળગ્યા,
પછી બીડી-બાકસથી સળગ્યા.

સાવ ઉતરી જવાઈ સિદ્ધિ સીડી,
રગરગમાં જયાં સુદી પાન બીડી,
પછી આવ્યા જલદ છાંટોપાણી,
તેણે કર્યા કાયમ ઘૂળ ધાણી.

દેશમાં સંપ્રદાય ચાર હજાર,
રોકે અનુયાયીઓને લાખવાર,
મા-બાપ કહે હવે અટકી જવાય,
કાયદા કહે છે ના પીવાય.

પણ માને એ ભાઈડા બીજા,
મેળવી લીધા નર્કના વિગ્રા,
કીડની - હૃદયના નથી હેકાણા,
ફેફસામાં તેણે પાડ્યા છે કાણ॥

પોતે મરે પરિવારને મારે,
તેના વારસામાં આવા દર્દ વધારે,
એના કરતા જન્મ્યા ન હોત,
તો પેઢી પાળિયો થર્દ ન હોત.

આવા અંગારાને કેમ ઠારવા,
યમદૂતોને કેમ કરી મઠારવા,
તેની નહિં પડે સમાજને ખોટ,
ટાળો અમાસની સાગર ઓટ.

ઇશ્વર કહે છે ભાઈ ! કરોને મોજ,
પણ તે આમજ મરે કમોતે રોજ,
પોતે ખૂદનો ભવ બગાડે અને
ઇશ્વરીય સમાજને લાંઘન લગાડે.

‘રીજીયા’ તેથી કહે છે આજ,
જેને નથી કોઈ શરમ કે લાજ,
તેની કરો ઝટપટ સફાઈ,
ઇશ્વર રહેશો તો રાજુ સદાય.

॥ ઓમશાંતિ ॥

વડोદરા અટલાદરા સેવાકેન્દ્રમાં આયોજુત ‘આધ્યાત્મિક સંગીત સંદ્યા’માં ખ્ર.કુ. અરણાબેન, ગીતકાર ખ્ર.કુ. હંસાબેન તથા સભામાં શ્રોતાગણ.

વાસદ ખાતે ‘સંગીત સંદ્યા’માં ખ્ર.કુ. નંદાબેન, ખ્ર.કુ. દિપાબેન, ગીતકાર ચુગરતનભાઈ, ડૉ. દામનીબેન, ગુજરાત દાદ ઉત્પાદક મંડળના પ્રમુખ ભાતા મિતેશભાઈ, શ્રીદેવી તુવેરાણના માલિક ભાતા જગાઈશભાઈ, પિ ભાતા જ્યંતીભાઈ.

વાવોલ સેવાકેન્દ્રનાં ‘વાર્ષિક ઉત્સવ’ કાર્યક્રમમાં મેયર હંસાબેન, ડેચ્યુટી મેયર ભાતા કાર્તિકભાઈ, સ્ટેન્ડિંગ કમિટીના ચેરમેન રાકેશભાઈ, સરપંચ ભાતા કમલેશસિંહ, સ્વામી મધુસુનનદાસજી, ખ્ર.કુ. હંસાબેન.

કિલ્લા પારડીમાં ‘વાહ જુંદગી વાહ’ના કાર્યક્રમમાં ખ્ર.કુ.ધ.વી. તિરીશભાઈ, ખ્ર.કુ. રંજનબેન, ખ્ર.કુ.પારલબેન, ડૉ. કાર્તિકભાઈ, સામાજિક કાર્યકર ભાતા યુસુફભાઈ, એડવોકેટ નિરંજનભાઈ.

મહુડી ખાતે ‘વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસે’ વૃક્ષારોપણ કરતાં સરપંચ શ્રી જુગાલભાઈ, ઓન્જુનીયર ભાતા દિલીપભાઈ તથા ખ્ર.કુ. મનીધાબેન.

નવસારી જુલ્લા જેલ ખાતે આયોજુત ‘વિશ્વ યોગ દિવસ’ના કાર્યક્રમમાં રાજ્યોગનું પ્રશિક્ષણ આપતાં ખ્ર.કુ. ગીતાબેન સાથે જુલ્લા જેલ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ ભાતા એલ.એમ.રાઠોડ તથા બંદીવાન ભાઈઓ.

લાડોલ સેવાકેન્દ્ર દ્વારા 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં પ્રા.કુ. સાધિગીરેન તથા કાર્યક્રમની ઉજ્જવળીમાં ભાગ લેનાર પ્રક્રાબલતો.

મુન્ડા-કચ્છમાં 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં મંત્રી શ્રી તારાયંદ છેડા, MLA ભાતા વાલજુભાઈ, ભુપેન્દ્રભાઈ મહેતા તથા પ્રા.કુ. સુશીલાનેન.

અમદાવાદ વર્તવા ખાતે 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં પ્રા.કુ. દિપિકાનેન, પ્રા.કુ. તારાનેન, પ્રા.કુ. જગુતિનેન તથા પ્રક્રાબલતો.

શિહોરીમાં 'વિશ્વ યોગ દિવસે' રાજ્યોગ અનુભૂતિ કરાવતાં પ્રા.કુ. જ્યાનેન બાજુમાં કુંવારરાજવિધા પ્રચાર નગરના શ્રી ભુરાનંદભાપુ.

રાજકોટ અવધિપુરી સેવાકેન્દ્ર દ્વારા 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના અંતર્ગત આયોજુત કાર્યક્રમમાં રાજ્યોગની સમજ આપતાં પ્રા.કુ. રેખાનેન.

કટોસણ ખાતે 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં પ્રા.કુ. ડૉ. મુકેશભાઈ, પ્રા.કુ. ચેલાભાઈ, પ્રા.કુ. દર્શિનાનેન, પ્રા.કુ. ભાવનાનેન.

આંદોલાના 'વિશ્વ યોગ દિવસે' પંતજલી યોગના મહિલા અધ્યક્ષ કામનીનેન, જીલ્લા અધ્યક્ષ કેતુલભાઈ તથા પ્રા.કુ. ગીતાનેન.

સોનગઢ ખાતે આયોજુત 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં પ્રાંત અધિકારી ભાતા જે.ડી.દેસાઈને સૌગાત આપતાં પ્રા.કુ. સુભદ્રાનેન.

ભાવનગરમાં 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં MLA ભારતીબેન,
યોગ અનુભૂતિ કરાવતાં પ્ર.કુ. તૃપિતિબેન તથા બ્હાલાકુમારી બહેણો.

સુરત બાલાજી રોડ પર 'વિશ્વ યોગ દિવસ' MLA દર્શનાબેન
જરદીશ, માસ્ટર સંઘ સંચાલક સુરેશભાઈ, પ્ર.કુ. ફાગલુનીબેન.

લુણાવાડામાં 'કિસાન સશક્તિકરણ મહોત્સવ'માં મહિસાગર જીલ્લા પંચાયતના
પ્રમુખ ભાતા દિનેશભાઈ, પંચામૃત ડેરીના MD ભાતા સુરેશભાઈ, તાલુકા
પંચાયતના પ્રમુખ મણિભાઈ, પ્ર.કુ. સુરેખાબેન તથા પ્ર.કુ. જ્યોતસનાબેન.

ગોધરામાં 'કિસાન સશક્તિકરણ દિવ્ય મહોત્સવ'માં DDO ભાતા વિજયક્ષિંધ(IAS), પ્ર.કુ. રાજુભાઈ, પ્ર.કુ. ડૉ. નિરંજનાબેન,
પંચામૃત ડેરીના MD સુરેશભાઈ, ગ્રામવિકાસ ટ્રસ્ટના જીલ્લા સંયોજુકા ભાગીની ભાનુમતિબેન, આણાં કૃષિ વિશ્વ વિદ્યાલયનાં રીસર્ચ
ભાતા ખાનોકર, પ્ર.કુ. સુરેખાબેન તથા દૂધ મંડળીઓના પ્રતિનિધિઓ અને ખેડૂતોની જનસમૂહ.

ડીસામાં 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં કેક કટીંગ કરતાં
ડૉ. નગીનભાઈ, હીરાભાઈ, રામભાઈ, લાલાભાઈ તથા પ્ર.કુ. સુરેખાબેન.

2015/06/21 07:44:37

ખંભાત ખાતે 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં પ્ર.કુ. કિરણબેન,
પંતજલીના યોગાચાર્ય ભારતીબેન, ગાયત્રી પરિવારના હેતલબેન.

દાહોદમાં 'કિસાન સશક્તિકરણ મહોત્સવ'માં MLA ભાતા જશવંતક્ષિંહ ભાઓરો,
પ્ર.કુ. ડૉ. નિરંજનાબેન, DFO ભાતા જી.ડી.આરે.લ, સદ્ગુરૂ ફાઉન્ડેશનના
ડાયરેક્ટર ભાતા હરનાથભાઈ તથા પ્ર.કુ. કપિલાબેન.

રાજકોટ રવિરણ સેવાકેન્દ્રનાં નવલિભિત 'ભાગ્યવિધાતા' ભવનનું મંગાલ ઉદ્ઘાટન કરતાં રાજ્યોગિની સરલાદીદી,
બ્ર.કુ. ભારતીબેન, બ્ર.કુ. અમરબેન તથા બ્ર.કુ. નલિનીબેન. કાર્યક્રમમાં દીપ પ્રાગાટ્ય કરતાં મહાનુભાવો તથા
રાજકોટનાં મેયર ભગિની રક્ષાબેન બોળીયાને ઈશ્વરીય સૌગાત આપતાં રાજ્યોગિની સરલાદીદી.

વડોદરા અલકાપુરી ખાતે 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં
ભૂલિનિષિપલ કમિશનનર ભાતા એચ.એસ.પટેલ(IAS), પ્રોક્રટીવિટી
કાઉન્સીલના પ્રમુખ ભાતા બિપીનયંદ્ર તથા બ્ર.કુ. ડૉ. નિર્ણજનાબેન.

અમરેલી ખાતે 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં DDO ભાતા
સુરજુતકુમાર(IAS), VHPના અધ્યક્ષ ડૉ. ગાજેરાભાઈ, સ્વામી
નિત્યસુંધાનંદજી મહિરાજ, બ્ર.કુ. કૃતિબેન તથા બ્ર.કુ. ગીતાબેન.

ભરત્ય ઝાડેશર સેવાકેન્દ્ર ખાતે 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં
ગુમાનદેવ મંદિરના મહેત શ્રી મનમોહનદાસજી, નિકોરા આશ્રમના
સ્વામી જ્યારામદાસજી, બ્ર.કુ. પ્રભાબેન તથા બ્ર.કુ. શિલ્પિબેન.

નડીયાદ ખાતે 'વિશ્વ યોગ દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં ચીક ઓફિસર
ભાતા દશરથભાઈ પટેલ, બ્ર.કુ. પૂર્ણિમાબેન, બ્ર.કુ. બિપીનભાઈ,
યોગાચાર્ય ભાતા વિશાલભાઈ ગાંધી તથા બ્ર.કુ. સિમતાબેન.